

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Με βαθυτάτην συγκίνησιν ἀντικρύζομεν σήμερον τὴν παροῦσαν Συνέλευσιν, ἣτις εἶναι ἡ πρώτη μετὰ ἐξαετίαν ἤδη ὑψίστων ἐθνικῶν θριάμβων, μεγίστων ἐθνικῶν περιπετειῶν, δραματικῆς περιόδου δουλείας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Διοίκησις ὑπεχρεώθη νὰ καταφύγῃ μακρὰν τοῦ πατρίου ἐδάφους, ἀλλὰ καὶ ἐκτάκτων δυσχερειῶν καθ' ὧν ἡ Πατρίς ἡμῶν ἐπάλαισε καὶ παλαίει κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον. Ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἀντιμετώπισε τὴν κοσμοϊστορικὴν καταγίδα, ἣτις ἐξέσπασεν ἀγρία, εἰς τὴν σημαντικὴν αὐτὴν κλεῖδα τῆς Μεσογείου, ὑπερέβη εἰς ἡρωϊσμόν, καρτερίαν καὶ πρὸ πάντων εἰς συνείδησιν ἀποστολῆς καὶ αὐτὰς τὰς ἐνδοξωτέρας σελίδας τῆς τρισχιλιετοῦς καὶ περιλάμπρου ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς. Καὶ δικαίως ἀπέσπασε τὸν θαυμασμόν τῆς πεπολιτισμένης ἀνθρωπότητος, τῆς ὁποίας ἀπέβη ὁ πρωτοπόρος εἰς τὴν μεγαλὴν μάχην καὶ τὴν νίκην τῆς ἐλευθερίας. Καὶ δικαίως ἐπίσης αἰσθανόμεθα νὰ πλημμυρίζουν τὴν καρδίαν μας αἰσθήματα χαρᾶς καὶ ὑπερηφανείας, ὅτι τὸ ἔθνος ἠδυνήθη διὰ μέσου ἀνυπολογίστων θυσιῶν, νὰ φέρῃ τὸν σκληρότατον καὶ ἄνισον αὐτὸν ἀγῶνα εἰς αἴσιον πέρας. Δὲν πρέπει δὲ νὰ σταματήσωμεν οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν εἰς τὰ μοιραῖα φαινόμενα κοπώσεως καὶ ἐκνευρισμοῦ, τὰ ὁποῖα ἐσημειώθησαν κατὰ τὴν ἔξοδον τοῦ ἔθνους ἀπὸ τὸν αἵματηρὸν στίβον τῆς ἱστορικῆς πάλης, οὐδὲ νὰ κυριευθῶμεν ἀπὸ αἰσθήματα πικρίας καὶ ἀπογοητεύσεως διὰ τὰς δραματικὰς συνθήκας τῆς μεταπολεμικῆς περιόδου, ἀλλὰ προσβλέποντες εἰς τὴν ἀπαράμιλλον ζωτικότητα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, νὰ χωρήσωμεν μετὰ θάρρους ἀκλονήτου εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῆς Χώρας, ἀπολύτως βέβαιοι, ὅτι μᾶς ἀναμένει τὸ λαμπρότερον μέλλον.

Θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε, Κύριοι, νὰ ἐκθέσω, εἰσερχόμενος εἰς τὰ κύρια θέματα τῆς λογοδοσίας, τοὺς λόγους, τοὺς ἀναγκάσαντας τὰ μέλη τῆς Διοικήσεως τῆς Τραπεζῆς νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν Ἑλλάδα μετὰ τοῦ Βασιλέως, τῆς Κυβερνήσεως, τῶν ὑπολειμμάτων τοῦ στόλου καὶ ὄλων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ὀρθῶς ἐφρόνουν ἐν ἀπολύτῳ ψυχικῇ ἐπαφῇ μὲ τὸν παραμείναντα εἰς τὸ πατριὸν ἔδαφος, ὑπὸ τὸν βάρβαρον κατακτητὴν, Ἑλληνικὸν Λαόν, ὅτι ὁ ἀγὼν δὲν εἶχε λήξει μὲ τὴν κατάληψιν τοῦ ἐθνικοῦ ἐδάφους ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, καὶ θὰ ὄφειλεν ἀπεναντίας ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐντατικώτερος μέχρι ἐσχάτων καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν μέχρι τῆς ποθητῆς καὶ μεγάλης ἡμέρας τῆς τελικῆς νίκης καὶ τῆς ἀπελευθερώσεως.

Κατὰ τὸν ὑπέρτατον ἀγῶνα τὸν ὁποῖον Βασιλεὺς καὶ Κυβέρνησις καὶ Ἐθνικαὶ δυνάμεις ἀνελάμβανον, μὲ τὴν ἀκλόνητον θέλησιν, ὅπως συμβάλλουν ἀποφασιστικῶς μὲ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ τεραστίου ἄθλου τῆς ἀπελευθερώσεως, ἡ Διοίκησις τῆς Τρα-

πέξης ἔκριεν, ὅτι ἐπ' οὐδενὶ ὄρω ἐπετρέπετο εἰς τὸ Ἴδρυμα, νὰ στερήσῃ τὸ Κράτος, εἰς τόσον κρίσιμους στιγμάς, τῆς ἀρωγῆς του τεχνικῆς καὶ οὐσιαστικῆς, εἰς τ' ἄπειρα προβλήματα οἰκονομικῆς φύσεως, ἅτινα θὰ εἶχε ν' ἀντιμετωπίσῃ κατὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς κολοσσιαίας του προσπαθείας.

Ἐπιπροσθέτως, μετὰ τὴν ληφθεῖσαν ἐπιβεβλημένην ἀπόφασιν τῆς φυγαδεύσεως τοῦ χρυσοῦ ἐξ Ἑλλάδος, θὰ ἦτο ἀσυγχώρητον σφᾶλμα ἢ μὴ ἄμεσος ἐκ μέρους τῆς Διοικήσεως παρακολούθησις αὐτοῦ εἰς τὸ περιπετειῶδες ταξιδίον του καὶ ἡ ἐξασφάλισις αὐτοῦ ἀπὸ πολλαπλῶν καὶ μεγάλων κινδύνων.

Θὰ ἀπετέλει συνεπῶς λιποταξίαν ἢ ἐγκατάλειψις Βασιλέως καὶ Κυβερνήσεως ἄνευ ἐνεργοῦ καὶ φωτισμένης βοήθειας ἐκ μέρους τοῦ Ἰδρύματος κατὰ τὰς διαφόρους φάσεις τοῦ συνεχιζομένου ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ δυσχερεστάτῳ ἐθνικῷ ἔργου.

Εἶχε μεριμνήσει ταῦτοχρόνως ἡ Διοίκησις τοῦ Ἰδρύματος, ὅπως τὸ ἐξ Ἀθηνῶν μεταφερθὲν εἰς χρυσὸν ἀπόθεμα, ἀνερχόμενον εἰς οὐγγίας καθαροῦ καθ' ὑπολογισμὸν βάρους 670.796.431, ὅπερ ἐφυλάχθη ἐπ' ὀλίγον εἰς Ἡράκλειον, μεταφερθῆ εἰς Ἀλεξάνδρειαν δι' ἀγγλικῶν καταδρομικοῦ, τοῦ ἡρωϊκοῦ «Διδῶ», καὶ ἐκεῖθεν εἰς Durban τῆς Ν. Ἀφρικῆς δι' ἀγγλικῶν ἐμπορικοῦ καὶ τέλος διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς Πραιτώριαν.

Ἐν Νοτίῳ Ἀφρικῇ, ἡ Διοίκησις τῆς Τραπεζῆς ἀπησχολήθη πλὴν τῶν ἄλλων καὶ μὲ τὸν μεταφερθέντα χρυσόν. Ἐκ τοῦ λόγου ὅτι ὁ μεταφερθεὶς χρυσὸς ἀπετελεῖτο ἐκ διαφόρων χρυσῶν νομισμάτων ὡς καὶ ἐκ ράβδων παρελθουσῶν ἐκ τήξεως ἐν Ἑλλάδι χρυσῶν ἀντικειμένων, παρέστη ἀνάγκη, ὅπως μετατραπῆ εἰς ὁμοειδεῖς ράβδους περιεχούσας τὸν κεκανονισμένον βαθμὸν καθαρότητος.

Ἐκ τῆς ἀνατήξεως τοῦ χρυσοῦ τούτου, προέκυψε χρυσὸς τῆς κεκανονισμένης καθαρότητος βάρους οὐγγιῶν 608.350 καὶ 790|000, ὅστις μετεφέρθη εἰς Πραιτώριαν ὅπου καὶ ἐναπετέθη πρὸς φύλαξιν εἰς τὰ Θησαυροφυλάκια τῆς South African Reserve Bank. Ἡ Διοίκησις τῆς Τραπεζῆς, ἀφοῦ παρέμεινε ἐπ' ὀλίγον εἰς Ἀλεξάνδρειαν καὶ Κάϊρον, κατέληξε μέσῳ Νοτίου Ἀφρικῆς, εἰς Λονδίνον, ὅπου ἔφθασε τὴν 22αν Σεπτεμβρίου 1941 ἐγκαταστήσασα ἐκεῖ τὸ Κεντρικὸν Κατάστημα τοῦ Ἰδρύματος.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ μηνὸς τούτου ἐπήρχετο εἰς τὴν ὑποδουλωθεῖσαν Πατρίδα, ἡ ζοφερὰ ἐκείνη περίοδος τῶν μεγάλων στερήσεων καὶ τῆς πείνης, καθ' ἣν οἱ ἄνθρωποι ἔπιπτον εἰς τοὺς δρόμους νεκροὶ ἐξ ἀσιτίας, ὁ δὲ ὑποσιτισμὸς παρέδιδεν εἰς τὴν ἀβιταμίνωσιν, τὴν ἀδενοπάθειαν καὶ τὴν φθίσιν τὰς νεαρὰς ἡλικίας, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζονται ὅλαι αἱ ἐλπίδες τοῦ μέλλοντος τῆς πολυδοκιμασθείσης φυλῆς.

Ἡ κατάστασις αὕτη ἀπετέλεσεν εὐθύς ἀμέσως τὴν κυριωτέραν ἀπασχόλησιν Βασιλέως καὶ Κυβερνήσεως, οἵτινες οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἔπαυσαν νὰ ἐνεργοῦν πλησίον τῆς Συμμαχοῦ μας Μεγάλῃς Βρεταννίας, τῆς ὁποίας ἡ Κυβέρνησις παρ' ὅλους τοὺς μεγάλους καὶ πολλαπλοὺς περισπασμούς της κατέβαλε πᾶσαν προσπάθειαν δι' ἀνεύρεσιν τῶν ἀναγκαίων τροφίμων καὶ μέσων μεταφορᾶς αὐτῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα, μὴ διστάσασα, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Μεσόγειος ἐφλέγετο ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον, νὰ διατάξῃ καὶ μερικὴν ἄρσιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ, παρ' ὅλον ὅτι καλῶς ἐγνώριζε, ὅτι ὁ ἐχθρὸς πιθανώτατα θὰ ἐπωφελεῖτο τῆς ἄρσεως αὐτῆς διὰ πολεμικὰς ἐνεργείας.

Εἰς τὸν ἐκδοθέντα ἐν Κρήτῃ ἀναγκαστικὸν νόμον ὑπ' ἀριθ. 3004 εἶχε ληφθῆ πρόνοια νὰ περιληφθῆ διάταξις διευκολύνουσα τὴν πληρωμὴν εἰδῶν διατροφῆς. Διὰ τῆς διατάξεως ταύτης παρείχετο ἡ ἄδεια εἰς τὴν ἄλλοδαπὴν διαθεσίμων αὐτῆς, τὴν πληρωμὴν τῆς ἀξίας τῶν εἰδῶν διατροφῆς, τῶν ὁποίων ἡ εἰσαγωγή ἤθελεν ἐπιτραπῆ

εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἀναγκαστικοῦ τούτου νόμου ἐπέβαλε καὶ ἡ ἀνάγκη ὅπως, μετὰ τὴν ἀπομάκρυσιν τῆς Διοικήσεως τῆς Τραπεζῆς ἐξ Ἀθηνῶν, ἐπέλθουν ἀπαραίτητοι μεταρρυθμίσεις εἰς τὸ Καταστατικὸν τοῦ Ἰδρύματος, ἀφορῶσαι κυρίως εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων περὶ Γενικοῦ Συμβουλίου καὶ Γενικῆς Συνελεύσεως, τῶν ὁποίων ἡ λειτουργία καθίστατο ἀδύνατος λόγω τῆς ἐκτὸς τῆς πρωτεύουσας τοῦ Κράτους ἀπομακρύνσεως τῆς Διοικήσεως τῆς Τραπεζῆς.

Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἡ Τράπεζα ἤσκει, ὡς καὶ ἐν Ἑλλάδι, τὰ καθήκοντα τοῦ Ταμείου τοῦ Δημοσίου καὶ τὰς συναφεῖς πρὸς ταῦτα τραπεζιτικὰς πράξεις. Αἱ λοιπαὶ τραπεζιτικαὶ ἐργασίαι ἦσαν, ὡς εἰκός, ἀρκετὰ περιορισμέναι.

Ὁ Λογαριασμὸς τοῦ Δημοσίου ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ παρουσίαζε τὰς διὰ λογαριασμὸν αὐτοῦ ἐνεργουμένας εἰσπράξεις καὶ πληρωμάς, ἦτο δηλονότι τῆς αὐτῆς κατὰ πάντα μορφῆς πρὸς τὸν Λογαριασμὸν «Συγκέντρωσις Ἐσόδων καὶ Πληρωμῶν Δημοσίου» μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι οὗτος ἐτηρεῖτο εἰς Λίρας Ἀγγλίας.

Ὁ Λογαριασμὸς οὗτος παρουσίαζε κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1944, ὅποτε καὶ ἔκλεισεν ἡ διαχείρησις ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, χρεωστικὸν ὑπόλοιπον εἰς βάρους τοῦ Δημοσίου ἐκ £ 2.020.000.—

Ἡ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις παρ' ὅλας τὰς εἰς συνάλλαγμα εἰσπράξεις ἐκ τῆς φορολογίας τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας καὶ παρ' ὄλον ὅτι ἐχρησιμοποίησεν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ καὶ τὰ ὑπόλοιπα τῶν πολεμικῶν πιστώσεων, δὲν ἠδυνήθη νὰ καλύψῃ πλήρως τὰς δαπάνας, οὕτω δὲ προέκυψε τὸ ὡς ἄνω χρεωστικὸν ὑπόλοιπον. Οἱ σχετικοὶ πρὸς τὴν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διαχείρησιν τοῦ Δημοσίου λογαριασμοὶ ὑπόκεινται κατὰ τὸν Νόμον 741/1945 εἰς τὸν ἔλεγχον τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνδρίου, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ ὑπεβλήθησαν.

Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου θεωρῶ ἀπαραίτητον, νὰ δηλώσω εἰς τὴν Γεν. Συνέλευσιν, ὅτι ἔναντι τῶν καθαρῶν διαθεσίμων τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς ἐξωτερικὸν συνάλλαγμα ἐν γένει κατὰ τὴν 26 Ἀπριλίου 1941 ἐκ Λ. Ἀγγλίας 37.258.650/-, αὐξηθέντων ἐν τῷ μεταξὺ μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1944 κατὰ £ 1.639.000/-, ἦτοι ἔναντι ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος ἐν γένει ἐκ £ 38.897.650/- προέκυψαν καθαρὰ διαθέσιμα ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1944 £ 36.381.000/-, ἦτοι ἐπὶ ἔλαττον £ 2.516.650/-.

Ἐὰν ἐκ τῆς ἐπὶ ἔλαττον ταύτης διαφορᾶς ἐκπεσθῇ τὸ ὡς ἄνω χρεωστικὸν ὑπόλοιπον τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου ἐκ £ 2.020.000/-, προκύπτει μείωσις τοῦ κατὰ τὴν 26 Ἀπριλίου 1941 εἰς ἐξωτερικὸν συνάλλαγμα ἀποθέματος τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἐκ £ 496.650/-.

Τὸ ποσὸν τοῦτο, Κύριοι, διετέθη ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν τετραετῇ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διαχείρισιν :

1. Δι' ἀξίαν ὑλικοῦ νέων τραπεζογραμματίων	£	250.000.—
2. Δι' ἀντικατάστασιν τοῦ εἰς Δραχμὰς ὑπολοίπου τοῦ Ταμείου τῶν Ἑλληνικῶν καὶ Συμμαχικῶν Στρατιωτικῶν ἐν γένει Μονάδων, αἵτιτες ἔφθασαν εἰς Μ. Ἀνατολὴν ἐξ Ἑλλάδος καὶ τῶν Δραχμῶν ἃς εἶχον μετ' αὐτῶν οἱ ἐξ Ἑλλάδος καταφυγόντες ἰδιῶται	»	175.000.—
3. Δι' ἔξοδα τήξεως χρυσοῦ εἰς Ν. Ἀφρικὴν	»	20.000.—
4. Δι' ἔξοδα διαχειρίσεως καὶ ἐγκαταστάσεως τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν τετραετίαν	»	51.650.—
	Σύνολον	<u>£ 496.650.—</u>

Ἄλλ' ἐπάνω καὶ πέραν ἀπὸ τὰς περιορισμένας αὐτὰς τραπεζικὰς ἀπασχολήσεις αἱ ἱστορικαὶ περιστάσεις ἤνοιξαν πρὸ τῆς Διοικήσεως τοῦ Ἰδρύματος τοὺς εὐρυτάτους ὁρίζοντας τῶν παγκοσμίων οἰκονομικῶν ζυμώσεων, αἱ ὁποῖαι συνετελοῦντο γύρω ἀπὸ τὰ ὄλονεν ἀναφυόμενα ἐκ τοῦ πολέμου προβλήματα, ἐξαναγκάζοντα τοὺς οἰκονομικοὺς ὀργανισμοὺς καὶ τὰς οἰκονομικὰς ἀρμοδιότητας, ὅπως συνεργασθῶσι δραστηρίως πρὸς ἐπίλυσιν αὐτῶν. Οὕτως ἔσχε τὴν εὐκαιρίαν ἡ Διοίκησις νὰ μετὰσχῃ εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς διεθνεῖς οἰκονομικὰς διασκέψεις καὶ ἄλλας Ἐπιτροπὰς διερευνησεως διαφόρων ζητημάτων, αἱ ὁποῖαι συνῆλθον διαρκοῦντος τοῦ πολέμου. Καὶ εἶναι περιττὸν νὰ τονίσω, πόσον ἀπαραίτητος ἦτο καὶ πόσον γόνιμος ὑπῆρξεν ἡ συμμετοχὴ αὕτη, κατὰ τὴν ὁποίαν παντοῦ ἠκούσθησαν καὶ σχεδὸν πάντοτε εἰσηκούσθησαν αἱ ἀπόψεις τῆς Ἑλλάδος καὶ σθεναρῶς ὑπεστηρίχθησαν τὰ συμφέροντα αὐτῆς. Ἡ συμβολὴ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἐκπροσωπηθείσης διὰ τοῦ τότε Διοικητοῦ αὐτῆς κ. Κ. Βαρβαρέσου εἰς τὰς ἐν Ἡν. Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς μεγάλας οἰκονομικὰς καὶ νομισματικὰς διασκέψεις (διάσκεψις Bretton Woods, διασκέψεις διὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς UNRRA) ἀποτελεῖ μίαν ἐπὶ πλέον ἀπόδειξιν τοῦ ποσόν εὐτυχῆς ὑπῆρξεν ἡ ἀπόφασις ἐγκαταστάσεως τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἐν Λονδίῳ κατὰ τὴν ἀληθῶς κοσμογονικὴν ἐκείνην περιόδον, καθ' ὅσον ἐκεῖ ἐτέθησαν αἱ βάσεις τῆς διερευνησεως τῶν μεγάλων οἰκονομικῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἐπρόκειτο νὰ προβάλουν ἀνὰ τὸν κόσμον ὀλόκληρον κατὰ τὴν μετάβασιν ἀπὸ τοῦ πολέμου εἰς τὴν εἰρήνην.

Αἱ συνθῆκαι, αἵτινες θὰ ἐδημιουργοῦντο ἀνὰ τὰ διάφορα ἔθνη ἀπὸ τὰς καταστροφάς, τὰς ὁποίας συνεσώρευσεν ὁ πόλεμος καὶ τὰ μέγала προβλήματα, τὰ μέλλοντα ν' ἀνακύψουν, διεφαίνοντο ἤδη πολὺ πρὸ τῆς λήξεως τοῦ πολέμου. Ἀπὸ τὰς Κύβερνήσεις τῶν Συμμάχων ἔθνῶν κατενοήθη ἔκτοτε, ὅτι ὅπως διὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου, οὕτω καὶ προκειμένου διὰ τὰ μεταπολεμικὰ προβλήματα ἡ διεθνὴς συνεργασία θὰ ἦτο ἀπαραίτητος καὶ οὐσιωδεδεστέρα προϋπόθεσις τῆς ἀποτελεσματικῆς ἀντιμετωπίσεώς της. Ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἀνάγκης τῆς διεθνοῦς συνεργασίας ὠδήγησε τὰ Ἠνωμένα Ἔθνη, πρὶν εἰσεῖτι λήξη ὁ πόλεμος, νὰ προετοιμάσωσι διὰ διεθνῶν συμφωνιῶν τὰ ὄργανα διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἐπραγματοποιεῖτο αὕτη ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ καὶ πολιτικοῦ πεδίου, διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν συναφῶν προβλημάτων καὶ δὴ τοῦ προβλήματος τῆς ἀνασυγκροτήσεως καὶ ἀνοικοδομήσεως τοῦ κόσμου.

Ἄλλὰ μέχρις ὅτου συγκροτηθοῦν αὐτὰ τὰ ὄργανα τῆς ἀπωτέρας ἐνεργείας, ἐπιτακτικὴ παρίστατο ἡ ἀνάγκη τῆς ἀμέσου βοηθείας, πρὸς διαφόρους λαοὺς, τοὺς ὁποίους ὁ λιμός, ἡ ἀφάνταστος φθορὰ εἰς ἀνθρώπινον ὕλικόν, ἡ δραματικὴ ἔλλειψις ἐφοδίων, τροφίμων, ἱματισμοῦ καὶ φαρμάκων ἠπεῖλει διὰ καταστροφῶν ἀπείρως μεγαλύτερας ἐκτάσεως ἀπὸ ἐκείνας τὰς ὁποίας ἀπειρογάζετο ἤδη ὁ πόλεμος. Ἐπὶ πλέον ἡ ἀπορροφήσις ὑπὸ τοῦ κατακτητοῦ πάσης διαθέσιμου ὕλης διὰ τὰς πολεμικὰς ἀνάγκας, ἡ ἀπομύζησις πάσης ἰκμάδος, ἠπεῖλει τὰς χώρας αὐτὰς μὲ παντελῆ μακροχρόνιον ἀδυναμίαν νὰ κινήσουν εἰς τὸ ἐξῆς τὴν παραγωγικὴν αὐτῶν μηχανήν. Ἡ ἔγκαιρος ἀντίληψις τῆς ἐπικινδύνου αὐτῆς καυστάσεως ἤγαγεν εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς ἀμέσου ἰδρύσεως ὀργανισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ρυθμίξῃ τὴν διανομὴν τῶν διαθέσιμων ἐφοδίων εἰς τοὺς στερουμένους λαοὺς, οὐχὶ κατὰ τὰς ἀγοραστικὰς αὐτῶν δυνατότητας—ὅπως θὰ συνέβαινεν ἂν ἀφήνετο νὰ γίνονιν αἱ προμήθειαι ἀντικείμενον ἐλευθέρου ἀνταγωνισμοῦ, ὅποτε οἱ πτωχότεροι λαοὶ θὰ κατεδικάζοντο εἰς μαρασμὸν καὶ ἀληθῆ ἐξόντωσιν—ἀλλὰ κατὰ τὰς ὑφισταμένας πραγματικὰς ἀνάγκας. Ἰδρυθεὶς μὲ τὸν θεμελιώδη αὐτὸν καὶ ὑγιέστατον σκοπὸν ὁ διεθνὴς ὀργανισμὸς τῆς UNRRA καὶ προικοδοτηθεὶς γενναιοτάτα παρὰ τῶν Μεγάλων Συμμάχων διέθεσεν ἐν συνόλῳ ἀγαθὰ διατροφῆς, ἱματισμοῦ, ὑγειονομικοῦ ὕλικου καὶ ἀνασυγκρο-

τήσεως συνολικῆς ἀξίας 2.337 ἑκατομμυρίων δολλαρίων καὶ ἠδυνήθη οὕτω νὰ προσφέρῃ ἀποτελεσματικὴν βοήθειαν, ἡ ὁποία, μὲ τὴν ἡρωϊκὴν τῆς στάσιν ἀπέναντι τοῦ κατακτητοῦ, εἶχε κερδίσει τὸ τραγικὸν προνόμιον τῶν μεγαλυτέρων καταστροφῶν.

Ἄλλὰ μέχρις οὗτο ἀρχίσῃ νὰ λειτουργῇ καὶ ν' ἀποδίδῃ ὁ ὀργανισμὸς τῆς UNRRA ἔπρεπε νὰ ληφθῇ ἄμεσος πρόνοια διὰ τὴν τροφοδοσίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ εὐθύς ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς χώρας. Καὶ εἰς τοῦτο δὲν ὤκνησε νὰ λάβῃ τὰ ἀναγκαιούντα μέτρα ἡ σύμμαχος μας Μεγάλη Βρεταννία διὰ τῆς ἀμέσου ἀποστολῆς τῶν ἀπαραιτήτων ἐφοδίων.

Ἡ λειτουργία τῆς UNRRA ἐν Ἑλλάδι ἤρξατο ἀπὸ τῆς 1 Ἀπριλίου 1945. Μέχρι τῆς λήξεως τῆς ἀποστολῆς τῆς (Μάϊος 1947), ἡ παρασχεθεῖσα εἰς τὴν Ἑλλάδα παρ' αὐτῆς βοήθεια ἀντιπροσωπεύει ἀξίαν ἐκ \$ 416.252.800, ἅτινα ἀναλύονται ὡς ἑξῆς :

Τρόφιμα	\$ 186.344.800.—
Ἐνδύματα	> 40.250.000.—
Ἰατρικὰ καὶ εἶδη ὑγιεινῆς	> 11.857.500.—
Εἶδη ἀγροτ. ἀνασυγκροτήσεως	> 58.374.000.—
» βιομηχ. »	> 53.935.009.—
Διάφορα	> 65.492.500.—
Ἦτοι ἐν συνόλῳ	<u>\$ 416.252.800.—</u>

Σημειωτέον ὅτι διὰ τὰ εἶδη ταῦτα ἡ Ἑλλάς ἀπηλλάγη πάσης ἀπολύτως πληρωμῆς, καθόσον ἐκρίθη ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῆς UNRRA ὅτι ἡ οἰκονομικὴ καὶ δημοσιονομικὴ κατάστασις τῆς Ἑλλάδος δὲν ἐπέτρεπεν, ὅπως ζητηθῇ παρ' αὐτῆς ἡ πληρωμὴ ποσοῦ τινός, ἔστω καὶ ἐλαχίστου, ἔναντι τῶν παραχωρηθέντων ὑπὸ τῆς UNRRA εἰδῶν. Ἡ ἔκτασις τῆς παρασχεθείσης ἀρωγῆς χάρις εἰς τὴν ὁποίαν ἐξησφαλίσθη κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον ἡ συντήρησις εἰς τὴν ζωὴν μεγάλου τμήματος τοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἐγένετο δυνατὴ ἡ συνέχισις τῆς παραγωγικῆς προσπάθειας τῆς οἰκονομίας ἡμῶν, ὡς καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἡ UNRRA ἔφερεν εἰς πέρας τὸ ἔργον τῆς τοῦτο ἐν Ἑλλάδι ἐν μέσῳ κολοσσιαίων ἀληθῶς δυσχερειῶν, ἐπιβάλλει νὰ τῇ ἐκφρασθῇ καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου ἡ ἀμέριστος καὶ βαθυτάτη εὐγνωμοσύνη καὶ τοῦ Ἰδρύματος ἡμῶν.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὰ προβλήματα τῆς ἀμέσου μετὰ τὸν πόλεμον βοηθείας πρὸς τοὺς λαούς. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ προβλήματα τῆς ἀπωτέρας βοηθείας, τὰ νομισματικά, τὰ προβλήματα τῶν συναλλαγῶν καὶ τὰ προβλήματα τῆς ἀνασυγκροτήσεως, συνήφθη ἡ σπουδαιότατη σημασία Διεθνῆς Οἰκονομικῆς καὶ Νομισματικῆς Συμφωνίας τοῦ *B r e t t o n W o o d s* ὑπογραφεῖσα τὴν 22 Ἰουλίου 1944. Διὰ τῆς διεθνοῦς ταύτης συμφωνίας ἐπεδιώχθη ἡ σταθεροποίησις τῶν κλονισθέντων καὶ ὑποτιμηθέντων συνεπείᾳ τοῦ πολέμου νομισμάτων, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς διευκολύνσεως τῶν διεθνῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν καὶ ἡ ἐνίσχυσις τῶν ὑποστάντων τὰς ἐκ τοῦ πολέμου καταστροφῆς ἐθνῶν, εἰς τὴν μεταπολεμικὴν τῶν προσπάθειαν ἀνασυγκροτήσεως καὶ ἀναπτύξεως. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἰδρύθησαν δύο διεθνεῖς ὀργανισμοί: Τὸ Διεθνὲς Νομισματικὸν Ταμεῖον (*International Monetary Fund*) καὶ ἡ Διεθνὴς Τράπεζα Ἀνασυγκροτήσεως καὶ Ἀναπτύξεως (*International Bank for Reconstruction and Development*).

Σκοπὸς τοῦ Διεθνοῦς Ταμείου εἶναι ἡ ἐξασφάλισις σταθερῶν συναλλαγματικῶν τιμῶν, πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κινδύνου ὑποτιμήσεων καὶ ἡ κατάργησις τῶν συναλλαγ-

ματικῶν περιορισμῶν, τὸ Ταμεῖον θὰ παρέχη εἰς τὰ μέλη του τὰ ἀπαιτούμενα ποσὰ συναλλάγματος διὰ νὰ ρυθμίζουσι τὰς προσωρινὰς ἀνωμαλίας τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν των, χωρὶς νὰ εὐρίσκονται εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ προσφεύγουν εἰς μέτρα δυνάμει νὰ κλονίσουν τὴν νομισματικὴν καὶ οἰκονομικὴν των ἰσορροπίαν μὲ ἀντίκτυπον ἐπὶ τῆς διεθνοῦς οἰκονομικῆς καταστάσεως.

Ἡ Διεθνὴς Τράπεζα Ἀνασυγκροτήσεως ἔχει ὡς ἀποστολὴν τὴν οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν τῶν χωρῶν τόσον πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς οἰκονομίας των ὅσον καὶ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν εἰς ἀνωτέραν παραγωγικὴν βαθμίδα.

Ἡ οἰκονομικὴ αὕτη ἐνίσχυσις θὰ πραγματοποιηθῆ διὰ τῆς παροχῆς μακροπροθέσμων δανείων ἀπὸ τὰ ἴδια τῆς Τραπέζης κεφάλαια ἢ καὶ ἀπὸ κεφάλαια συγκεντρούμενα παρ' αὐτῆς διὰ δανείων. Ἐπίσης ἡ Τράπεζα δύναται νὰ παρέχη τὴν ἐγγύησιν τῆς διὰ τὴν ἀπ' εὐθείας ὑπὸ κρατῶν ἢ ὀργανισμῶν σύναψιν δανείων εἰς τὴν διεθνή ἀγοράν.

Ἡ μέχρι τοῦδε δρᾶσις τῶν δύο μεγάλων αὐτῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν ὑπῆρξε μᾶλλον περιορισμένη. τὸ Διεθνὲς Νομισματικὸν Ταμεῖον δὲν ἤρχισεν εἰσέτι νὰ διαθέτῃ ποσὰ συναλλάγματος, ἀπασχοληθὲν ἐν τῷ μεταξὺ εἰς τὸν καθορισμόν. ἀπὸ συμφώνου μετὰ τῶν μετεχουσῶν χωρῶν, τῶν συναλλαγματικῶν ἰσοτιμιῶν. Ἐξ ἄλλου ἡ Διεθνὴς Τράπεζα Ἀνασυγκροτήσεως καὶ Ἀναπτύξεως ἔχει καταστήσει γνωστὰς εἰς τὰς διαφόρους χώρας τὰς προϋποθέσεις καὶ τοὺς ὅρους, ὑπὸ τοὺς ὁποίους θὰ διενεργηθῆ παρ' αὐτῆς ὁ δανεισμός.

Ἄλλὰ, αἱ μὲν ἀνάγκαι τῶν διαφόρων χωρῶν εἶναι ἄμεσοι καὶ τὰ σχετικὰ προβλήματα μεγάλα, ἐπείγοντα καὶ ἀπειλητικά, οἱ δὲ ἀναφερθέντες διεθνεῖς ὀργανισμοὶ δὲν εἶναι ἀκόμη ἔτοιμοι νὰ τ' ἀντιμετωπίσουν εἰς ὅλην των τὴν ἔκτασιν.

Ἡ χώρα ἡμῶν ὑποστᾶσα εἰς κλίμακα μεγαλυτέραν πάσης ἄλλης εὐρωπαϊκῆς χώρας τὰς δηώσεις καὶ τὰς καταστροφὰς τοῦ παγκοσμίου πολέμου εὐρέθη εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους 1944 πρὸ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς οἰκονομίας τῆς καὶ τῆς σταθεροποιήσεως τῆς οἰκονομικῆς καὶ δημοσιονομικῆς καταστάσεως αὐτῆς. Διὰ τοῦτο ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀπηυθύνθη πρὸς τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν καὶ ἐζήτησε παρ' αὐτῆς τὴν ἀναγκαίαν πρὸς τοῦτο συνδρομήν, ἀποτέλεσμα δὲ τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν ὑπῆρξεν ἡ συμφωνία τοῦ Λονδίνου κατὰ Ἰανουάριον 1946. Διὰ τῆς συμφωνίας ταύτης ἐχορηγήθη ἐκ μέρους τοῦ Βρεττανικοῦ Θησαυροφυλακίου δάνειον 10 ἑκατομ. λιρῶν στερλινῶν πρὸς σταθεροποίησιν εἰδικῶς τῆς δραχμῆς, ἐχορηγήθησαν δὲ παραλλήλως καὶ πιστώσεις διὰ εἶδη ρουχισμοῦ, γεωργικὰ μηχανήματα καὶ ἐργαλεῖα, δι' ὑλικόν δεξαμενῶν καὶ ναυαγοσωστικῶν ὡς καὶ τὰ ἀναγκαιοῦντα μέσα διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν χερσαίων καὶ θαλασσίων συγκοινωνιῶν. Συγχρόνως ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις παρητήθη πάσης ἀξιώσεως διὰ τὴν ἐπιστροφὴν λιρῶν 46 ἑκατομμυρίων, αἵτινες ἐχορηγήθησαν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον κατὰ τὰ ἔτη 1940-1941 πρὸς ἀντιμετώπισιν πολεμικῶν δαπανῶν. Παραλλήλως συνεχίσθη ἡ ἀρξαμένη ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως παραχῆ οἰκονομικῆς βοήθειάς τῆς Μεγάλης Βρετανίας διὰ τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν συντήρησιν τοῦ Στρατοῦ, τοῦ Ναυτικοῦ καὶ τῆς Ἀεροπορίας. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω εἰδικῶν ἐμπειρογνώμονες ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τῆς Βρεττανικῆς Οἰκονομικῆς Ἀποστολῆς ἐτέθησαν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν καλλιτέραν ἐφαρμογὴν τοῦ ὅλου προγράμματος τῆς οἰκονομικῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς Ἑλλάδος.

Εἰδικὸς ὀργανισμός, ἡ Νομισματικὴ Ἐπιτροπὴ, συνεστήθη εἰς ἐκτέλεσιν τῶν συμφωνιῶν τούτων. Εἰς αὐτὴν μετέχουσιν, ἐκτὸς τῶν Ὑπουργῶν Συντονισμοῦ καὶ Οἰκονομικῶν καὶ τοῦ Διοικητοῦ τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐν μέλος Βρετανικῆς

ὑπηκοότητος καὶ ἐν μέλος ὑπηκοότητος τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς διοριζόμενα δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου. Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη ἔχει ὡς κύριον προορισμὸν τὴν ρύθμισιν τῆς ἐκδόσεως χαρτονομίσματος.

Ἀλλά, εἰς ὁλόκληρον τὸν κόσμον, ἐξαιρέσει τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, ὁ ρυθμὸς μὲ τὸν ὁποῖον προέβαινε μετὰ τὸν καταστρεπτικὸν αὐτὸν πόλεμον, ἢ οἰκονομικὴ ἐξαθλίωσις καὶ τὰ συναφῆ πρὸς ταύτην φαινόμενα πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀποσυνθέσεως, ἦτο πολὺ ταχύτερος τοῦ ρυθμοῦ τῆς βοήθειας πρὸς ἀνασυγκρότησιν.

Ἡ Μεγάλῃ Ὑπερατλαντικῇ Δημοκρατίᾳ, ἢ ὁποία ἄλλωστε πρόκειται νὰ εἶναι, εἴτε ἀμέσως εἴτε ἐμμέσως, ὁ κυριώτερος χρηματοδότης τῶν χειμαζομένων χωρῶν κατεῖδεν ἀμέσως, μετ' ἀπαραμίλλου διαυγείας τὴν ἐπικρεμαμένην ἀπειλήν. Καί, μὲ τὴν χαρακτηρίζουσαν αὐτὴν δραστηριότητα, ἔσπευσε νὰ ἰστηρίξῃ τὸ οἰκονομικὸν οἰκὸδόμημα τῆς Εὐρώπης δι' ἀμέσου καὶ ἀπ' εὐθείας εἰς ἐκάστην χώραν βοήθειας. Δάνεια ἐχόρηγήθησαν πρὸς τὴν Μ. Βρετανίαν καὶ τὴν Γαλίαν. Ταυτοχρόνως ἐχρηματοδοτεῖ τὰ διάφορα κράτη διὰ τῆς Τραπεζῆς Εἰσαγωγῶν—Ἐξαγωγῶν, παρ' ἧς ἔλαβε καὶ ἡ Ἑλλάς δάνειον ἐξ 25.000.000 δολλαρίων καὶ οὕτω συνέβαλεν ἀποτελεσματικῶς εἰς τὴν ἔναρξιν τῆς οἰκονομικῆς ἀνορθώσεως τῶν διαφόρων χωρῶν.

Εἰς τὴν ἀγωνιώδη ἔκκλησιν τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας ἀπήντησεν ὁ Πρόεδρος Τρουμαν, διὰ τοῦ διαγγέλματος τῆς 12 Μαρτίου, τὸ ὁποῖον σημειώνει τὴν φωτεινότεραν καμπὴν τῆς νεωτέρας ἱστορίας, ὡς ἐκδήλωσις ἀνωτέρας, ἀλλὰ καὶ θετικῆς ἀλληλεγγύης τοῦ Μεγάλου Ἀμερικανικοῦ Ἔθνους πρὸς ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς γῆς, ὅσοι θέλουν νὰ ἐργασθοῦν διὰ τὴν ἐθνικὴν τῶν ὑπαρξιν καὶ τὴν ἐλευθέραν ἐθνικὴν τῶν ἀνάπτυξιν καὶ συγχρόνως νὰ συνεργασθοῦν διὰ τὴν διατήρησιν καὶ τὴν προαγωγὴν τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ. Ἀποδεικνύουσα διὰ τῆς λαμπρᾶς αὐτῆς χειρονομίας ἡ Ἀμερικὴ ὅτι δὲν ἦτο λόγος κενὸς καὶ φενάκη τῆς στιγμῆς τὸ Σύμφωνον τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἀλλὰ πρόγραμμα ἐνεργείας πρὸς θετικὴν καὶ ὀριστικὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ κόσμου ἀπὸ τὴν ἐφιαλτικὴν πίεσιν τῆς ἐνδείας καὶ τοῦ φόβου, ἀναδεικνύεται σημαιοφόρος εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀνασυντάξεως τοῦ μεταπολεμικοῦ κόσμου. Ἡ παροχὴ τῶν 300 ἑκατομμυρίων δολλαρίων πρὸς τὴν Ἑλλάδα διὰ τὰς γενικὰς ἀνάγκας τῆς ἀνασυγκροτήσεώς της, δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῶς ἱκανοποιητικὴν ἀναγνώρισιν τῶν μεγάλων ὑπηρεσιῶν καὶ τῶν ἀφαντάστων θυσιῶν της εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ καὶ ἐκφράζει, διὰ τοῦ θετικωτέρου τρόπου, τὴν πίστιν τοῦ Ἀμερικανικοῦ λαοῦ ἐπὶ τὴν ζωτικότητα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους καὶ τὴν πεποίθησιν ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ πολύτιμον παράγοντα εἰρηνικῆς προόδου καὶ ἀνωτέρου πολιτισμοῦ εἰς τὴν γωνίαν αὐτὴν τῆς Νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης. Ἐξ ἴσου σημαντικὴ πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἐπίσης καὶ ἡ παροχὴ τῶν 50 ἑκατομμυρίων δολλαρίων διὰ τὴν ἄμεσον εἰς ἐφόδια ἐνίσχυσι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅπως μὴ ἀποβῇ αἰσθητῆ, ὀδυνηρῶς καὶ ἀποτόμως εἰς αὐτόν, ἢ ἀποχώρησις τῆς UNRRA.

Ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν γενναίαν αὐτὴν βοήθειαν, ἐνώπιόν μας διανοίγει νέους εὐρυτάτους ὀρίζοντας καὶ νέας δυνατότητας ἐκδηλώσεως στενῆς ἀλληλεγγύης, συμπράξεως καὶ ἐνισχύσεως. ἐντὸς τοῦ γενικωτάτου πλαισίου τῆς πανευρωπαϊκῆς συνεργασίας, ἢ πρότασις Marshall, τῆς ὁποίας, εὐρισκομένης ἀκόμη εἰς τὸ στάδιον τῆς ἐπεξεργασίας, οὐδεὶς δύναται νὰ προΐδῃ ὅλας τὰς εὐεργετικὰς συνεπειάς. Ἡ Ἑλλάς τὴν ἀπεδέχθη κατ' ἀρχὴν καὶ ἀποβλέπει εἰς αὐτὴν μὲ πλήρη ἐμπιστοσύνην εὐελπιστοῦσα, ὅτι θέλει συμβάλῃ εἰς εὐρείαν κλίμακα εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς οἰκονομίας ἡμῶν.

Πάντα ταῦτα, ἀποτελοῦν πραγματικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα δικαιολογοῦν κατὰ

τὸν ἀντικειμενικώτερον τρόπον, πᾶσαν αἰσιοδοξίαν διὰ τὸ μέλλον τῆς Χώρας, ὅπως καὶ διὰ τὸ μέλλον τῆς Εὐρώπης. Ἄνευφημοῦντες καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου τὴν ὑπέροχον πρωτοβουλίαν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν εἰς τὴν τεραστίαν προσπάθειαν τῆς ἀνασυγκροτήσεως τοῦ κόσμου καὶ ἐκφράζοντες τὴν αἰωνίαν εὐγνωμοσύνην μας πρὸς τὸν Ἀμερικανικὸν λαόν, ὁ ὁποῖος μᾶς δίδει τὴν βοήθειάν του ἀπὸ τὸ δημόσιον ταμεῖον του, ἀπὸ προϊόν τοῦ μόχθου του καὶ φορολογιῶν, μὴ δυναμένων νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς ἐλαφρῶν, ἄς χωρήσωμεν, μετὰ θάρρους καὶ αὐτοπεποιθήσεως εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀνορθώσεως τῆς Χώρας. Ἄς ἀπαντήσωμεν μὲ τὴν ἐντατικὴν καὶ ἐπίμονον ἐργασίαν μας εἰς τὴν βοήθειαν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Εἰς τὴν ἐμπιστοσύνην, τὴν ὁποίαν ἐκφράζει μὲ τὴν γενναιόφρονα ἐνίσχυσίν της, ἄς ἀπαντήσωμεν μὲ τὸν ἐνθουσιασμόν μας, μὲ τὸ πνεῦμα τῆς συνεπειᾶς εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀνασυγκροτήσεως, μὲ τὴν ἀκλόνητον πίστιν μας, μὲ τὴν καρτερίαν ἀπέναντι πάσης ἐναντιότητος. Καὶ ἀπὸ τὰ ἔνδοξα καὶ ἀχνίζοντα εἰσέτι ἐρείπια τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπὸ τὰ αἱματοβαφῆ τῆς ἐδάφης καὶ ἀπὸ τὴν τέφραν της, ἄς κάμωμεν νὰ τανύσῃ λαμπρὰς καὶ μεγάλας τὰς πτέρυγὰς τοῦ ὁ Φοῖνιξ τῆς Ἀναγεννήσεως, μία Ἑλλὰς ἀστράπτουσα ἀπὸ νεότητα, δύναμιν, ὑγίαν καὶ εὐδαιμονίαν ἢ Ἀθάνατος Ἑλλάς, ἡ ὁποία, παρ' ὅλας τὰς ἱστορικὰς της περιπετείας, γνωρίζει ν' ἀναβαίνει ὑπερήφανος τὰς χιλιετηρίδας!

Εἰς τὴν παροῦσαν Γενικὴν Συνέλευσιν ὑποβάλλονται ὑπὸ τὴν ἔγκρισιν ὑμῶν οἱ Ἴσολογισμοὶ τῆς Τραπεζῆς τῆς 31 Δεκεμβρίου τῶν ἐτῶν 1941, 1944, 1945 καὶ 1946

Ἡ καθυστέρησις ἐπὶ ἕξαιτίαν ἤδη, τῆς συγκλήσεως Γενικῆς Συνελεύσεως, ὀφείλεται διὰ μὲν τὴν χρονικὴν περίοδον ἀπὸ 1941 μέχρι καὶ τοῦ ἔτους 1944 εἰς λόγους ἀνωτέρας βίας, ὑφισταμένους καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐχθρικῆς κατοχῆς, κατὰ δὲ τὴν ἔκτοτε μέχρι σήμερον χρονικὴν περίοδον, ἀρχικῶς μὲν εἰς τὴν ὑφισταμένην ἐκκρεμότητα τῆς νομοθετικῆς ρυθμίσεως τῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν Ἴσολογισμῶν τῶν Ἀνωτύμων Ἐταιρειῶν, μεταγενεστέρως δὲ καὶ μέχρι πρὸ τριμήνου, εἰς τὴν ἔλλειψιν νόμου ἐπιτρέποντος τὴν σύγκλησιν Γενικῆς Συνελεύσεως Ἀνωτύμου Ἐταιρείας πρὸς ταυτόχρονον ἔγκρισιν Ἴσολογισμῶν παρελθουσῶν χρήσεων. Δημοσιευθέντος ἀπὸ τριμήνου τοῦ Νομοθετικοῦ Διατάγματος 391/1947, ὅπερ ἐπέτρεψε τὴν σύγκλησιν Γενικῆς Συνελεύσεως πρὸς ἔγκρισιν Ἴσολογισμῶν παρελθουσῶν χρήσεων, προέβημεν εἰς τὴν σύγκλησιν τῆς παρούσης Γενικῆς Συνελεύσεως συμφώνως πρὸς τὴν καθοριζομένην ὑπὸ τοῦ Νομοθετικοῦ τούτου Διατάγματος διαδικασίαν.

Οἱ λόγοι δι' οὓς δὲν ὑποβάλλονται πρὸς ἔγκρισιν οἱ Ἴσολογισμοὶ τῶν χρήσεων 1942 καὶ 1943, συνοψίζονται κυρίως εἰς τὴν ἀδυναμίαν εἰς ἣν εὐρίσκεται ἡ παροῦσα Διοίκησις τῆς Τραπεζῆς ὡς καὶ τὸ παρὸν Γενικὸν Συμβούλιον αὐτῆς, ὅπως προβῶσι, σήμερον, εἰς τὴν σύνταξιν καὶ δημοσίευσιν Ἴσολογισμῶν, οἵτινες δὲν συνετάχθησαν, δὲν ἐνεκρίθησαν καὶ δὲν ἐδημοσιεύθησαν ἐγκαίρως ὑπὸ τῶν διαχειρισθέντων, ὑπὸ τὴν ἰδίαν καὶ ἀποκλειστικὴν αὐτῶν εὐθύνην, τὰς ὑποθέσεις τῆς Τραπεζῆς, κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην τῆς ἐχθρικῆς κατοχῆς.

Πλεῖστοι ὅσοι ἀνυπέμβλητοι ἐν πολλοῖς, δυσχέρεια, τεχνικαὶ καὶ τυπικαὶ ὑφίστανται πρὸς τοῦτο. Ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι, κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα, δὲν ἐνεφανίσθη λογιστικῶς εἰς τὰ βιβλία τῆς Τραπεζῆς ἢ διαχειρίσις τῆς νομίμου ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ Διοικήσεως τῆς Τραπεζῆς—διαχειρίσις ἣτις ἐνεφανίσθη καὶ περιελήφθη εἰς τὴν χρῆσιν τῆς Τραπεζῆς τοῦ ἔτους 1945—ὅτι κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην ὡς νόμιμος ἔδρα τῆς Τραπεζῆς εἶχεν ὀρισθῆ τὸ Λονδίνον. καὶ ὅτι, συνεπῶς, κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, συνυπῆρξαν, πλὴν ἀπολύτως διαχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων, ἡ ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος (Τράπεζα) καὶ ἡ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ Τράπεζα, διὰ νὰ ἐμφανίσωμεν μίαν μόνον

πλευρὰν τῶν νομικῶν καὶ τεχνικῶν δυσχερειῶν αἵτινες ὑφίστανται, διὰ τὴν ἐκ τῶν ὑστέρων κατάρτισιν σήμερον πλήρων καὶ νομίμων Ἰσολογισμῶν τῆς περιόδου ταύτης.

Ἄλλὰ καὶ τῶν λόγων τούτων προέχουν οἱ λόγοι ἠθικῆς τάξεως, δι' οὓς κωλύεται ἡ σημερινὴ Διοίκησις τῆς Τραπεζῆς καὶ τὸ Γενικὸν Συμβούλιον αὐτῆς, ὅπως προβῶσι σήμερον, εἰς τὴν κατάρτισιν, δημοσιεύσιν καὶ ὑποβολὴν πρὸς ἔγκρισιν, Ἰσολογισμῶν μιᾶς σκοτεινῆς περιόδου δουλείας, καθ' ἣν ἐχαλκεύθη ὑπὸ τῶν κατακτητῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐξεπορεύθη ἐκ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ὁ ὀλέθριος νομισματικὸς πληθωρισμὸς δι' οὗ ἀπεστραγγίσθη καὶ ἡ τελευταία ἰκμὰς τῆς οἰκονομίας ἡμῶν καὶ συνεπληρώθη ἡ πρωτοφανὴς καταστροφή καὶ δῆσις τῆς Χώρας μας.

Τοιαύτην ἔχοντες ἀντίληψιν, οὐδαμῶς οὐχ ἤττον, ὑποτιμῶμεν τὴν ἀνάγκην ὅπως παράσχωμεν Ὑμῖν πλήρη τὰ στοιχεῖα τῆς διαχειρίσεως τῆς περιόδου ταύτης λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἄνευ γνώσεως καὶ ἐλέγχου ὁλοκλήρου τῆς διαχειρίσεως τῆς κατοχικῆς περιόδου ἀποβαίνει ἀνέφικτος καὶ ὁ ἔλεγχος τῶν Ἰσολογισμῶν τῶν ἐπομένων ἐτῶν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον, ὑποβάλλομεν ὑπὸ τὴν ὑμετέραν ἔγκρισιν τὸν Ἰσολογισμὸν τῆς Τραπεζῆς τῆς 31 Δεκεμβρίου 1941, ὅστις κατηρτίσθη καὶ ἐδημοσιεύθη ἐγκαίρως ὑπὸ τῶν διαχειρισθέντων τὰς ὑποθέσεις τῆς Τραπεζῆς κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ κενὸν τὸ ἐκ τῆς μὴ ὑποβολῆς, τῶν Ἰσολογισμῶν τῶν ἐτῶν 1942 καὶ 1943 ἐθεραπεύσαμεν πλήρως, φρονοῦμεν, τοῦτο, ἀπὸ οὐσιαστικῆς ἀπόψεως, διὰ τοῦ καταρτισμοῦ Ἰσολογιστικῶν καταστάσεων τῆς 31 Δεκεμβρίου τῶν ἐτῶν 1942 καὶ 1943. Καίτοι αἱ καταστάσεις αὗται περιέχουσι πλήρη τὰ λογιστικὰ στοιχεῖα τοῦ Ἰσολογισμοῦ, δὲν φέρουσι τὸν νομικὸν χαρακτῆρα Ἰσολογισμοῦ, δι' ὃ δὲν δημοσιεύονται ὡς αὐτοτελεῖς Ἰσολογισμοὶ καὶ δὲν ὑποβάλλονται ὑπὸ τὴν ἔγκρισιν Ὑμῶν αὐτοτελεῶς ἀλλ' ὡς παράρτημα τοῦ Ἰσολογισμοῦ τῆς 31 Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1944, ὅστις εἶναι καὶ ὁ πρῶτος μεταπολεμικὸς Ἰσολογισμὸς τῆς Τραπεζῆς.

Προβαίνομεν εἰς γενικὴν ἀνάλυσιν τῶν ὑποβαλλομένων ὑπὸ τὴν ὑμετέραν ἔγκρισιν Ἰσολογισμῶν διαχωρίζοντες τούτους εἰς δύο χρονικὰς περιόδους, ἧτοι εἰς τοὺς Ἰσολογισμοὺς τῆς περιόδου τῆς κατοχῆς καὶ εἰς τοὺς μεταπολεμικοὺς Ἰσολογισμοὺς τῶν ἐτῶν 1945 καὶ 1946.

Ἡ βασικὴ διαπίστωσις ἣτις προκύπτει ἐκ τῆς μελέτης τῶν Ἰσολογισμῶν τῆς περιόδου τῆς κατοχῆς εἶναι, ὅτι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς κατοχῆς καὶ μέχρι τῆς 11 Νοεμβρίου 1944, χρονολογίας ἀφ' ἧς ἴσχυσεν ἡ πρώτη νομισματικὴ διαρρῦθμις τῆς μεταπολεμικῆς περιόδου, παραμένουσιν ἀμετακίνητοι, ἐκπεφρασμένοι εἰς δραχμὰς προπολεμικῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως, οἱ λογαριασμοὶ δι' ὧν ἐμφανίζονται τὰ στοιχεῖα τῆς Τραπεζῆς εἰς χρυσὸν καὶ ἐξωτερικὸν συνάλλαγμα, αἱ ἐπενδύσεις αὐτῆς εἰς σταθερὰς ἀξίας ὡς καὶ τὸ Κεφάλαιον καὶ τὰ Ἀποθεματικά αὐτῆς. Ἀντιθέτως, μεταβάλλονται διογκούμενοι κατὰ γεωμετρικὴν πρόοδον ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος, ἀφ' ἑνὸς μὲν οἱ λογαριασμοὶ τῶν χορηγήσεων τῆς Τραπεζῆς πρὸς τὸ Δημόσιον καὶ τὰς Ἀρχὰς κατοχῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ λογαριασμὸς τῶν τραπεζικῶν γραμματίων ἐν κυκλοφορίᾳ.

Καίτοι δὲ ἡ ποσότης καὶ ἡ ὀνομαστικὴ ἀξία τοῦ ἐκδιδομένου χαρτονομίσματος ἔβαινεν ἀξανομένη ἀλματώδως ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος, αἱ ἀνάγκαι εἰς χαρτονόμισμα τῶν Ἀρχῶν κατοχῆς καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου διωγκοῦντο παραλλήλως καὶ δὴ μὲ ρυθμὸν ὁλονὲν ταχύτερον τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐκδόσεως τοῦ χαρτονομίσματος.

Τοιοῦτοτρόπως τόσον ἡ κυκλοφορία τῆς δραχμῆς ὅσον καὶ αἱ χορηγήσεις πρὸς τὰς Ἀρχὰς κατοχῆς καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον ἀνῆλθον εἰς κολοσσιαῖα ὕψη κατὰ τὸ τέλος τῆς κατοχικῆς περιόδου, αἱ καταστροφικαὶ δὲ πληθωρικαὶ δυνάμεις αἱ ἐξωθοῦσαι τὴν δραχμὴν πρὸς τὴν ἐκμηδένισιν ὑπῆρξαν τοσοῦτον ἰσχυραὶ, ὥστε νὰ ὠθησῶσιν ἀκατασχέτως ἐντὸς τοῦ πρώτου μηνὸς τῆς ἀπελευθερώσεως τὴν μὲν κυκλοφο-

ρίαν καὶ τὰς χορηγήσεις πρὸς τὸ Δημόσιον εἰς νέα ἀστρονομικὰ ὕψη, τὸ δὲ νόμισμα ἡμῶν εἰς πλήρη κατάρρευσιν.

Δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐπεκταθῶμεν εἰς περαιτέρω ἀνάλυσιν τοῦ νομισματικοῦ πληθωρισμοῦ. Οὐχ' ἤττον, θεωροῦμεν ἐπιβεβλημένον ὅπως, εἰς τὴν παροῦσαν πρώτην ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος Γεν. Συνέλευσιν τῶν Μετόχων τῆς Τραπεζῆς προβῶμεν εἰς γενικὰς τινὰς παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ καταστροφικοῦ πληθωρισμοῦ τῆς κατοχικῆς περιόδου.

Τριπλῆ ὑπῆρξεν ἡ μέθοδος τῆς πρωτοφανοῦς δηώσεως τῆς οἰκονομίας ἡμῶν κατὰ τὴν περίοδον τῆς κατοχῆς.

Πρώτη μέθοδος: Διαρπαγὴ ἀρχικῶς τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν προϊόντων πάσης φύσεως εἰς τοὺς τόπους τῆς παραγωγῆς καὶ ἐναποθηκεύσεως αὐτῶν, μετὰγενεστέρω δὲ ἐπίταξις καὶ ἐξαγορὰ ἀντὶ εὐτελεστάτων τιμῶν μεγάλου ποσοστοῦ τῆς προοριζομένης διὰ τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ φυσικῆς παραγωγῆς τῆς Χώρας ὡς καὶ τῆς ἀπομεινάσεως κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἐλαχίστης βιομηχανικῆς παραγωγῆς.

Δευτέρα μέθοδος: Παραλλήλως διαρπαγὴ τοῦ μεγίστου ποσοστοῦ τῶν ἀγαθῶν καὶ προϊόντων, ἅτινα ἡ Χώρα ἡμῶν ἐξῆγεν ὑπὸ ὁμαλὰς συνθήκας εἰς τὸ ἔξωτερικόν (καπνός, ἔλαιον, σταφίς, μεταλλεύματα κλπ.) διὰ τοῦ συστήματος τῆς ἀνταλλαγῆς προϊόντων (Ἑλληνο - γερμανικὸν κληρικῶν).

Τρίτη μέθοδος: Παραλλήλως πρὸς τὰς ἀνωτέρω δύο μεθόδους, πρὸς πλήρη ἀποστράγγισιν τῆς ἀπομενούσης παραγωγῆς τῆς Χώρας, συστηματικὴ ἀφαίμαξις τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ἰδίᾳ τῶν μισθωτῶν, διὰ τοῦ ἐπιβληθέντος καὶ ἐξιχθέντος μέχρι τῶν ἀκροτάτων δυνάτων ὀρίων νομισματικοῦ πληθωρισμοῦ.

Ὁ πληθωρισμὸς ὅθεν τῆς περιόδου ταύτης ὑπῆρξεν ἰδιότυπος καὶ βαρυτάτης μορφῆς ὅχι μόνον διότι προσέλαβε γιγαντιαίας διαστάσεις ἀλλ' ἰδίᾳ διότι παραλλήλως πρὸς τὴν διόγκωσιν τῆς κυκλοφορίας τῆς δραχμῆς μὲ ὄλονεν ἐπιταχυνόμενον ρυθμόν, ἐδηοῦντο συστηματικῶς ὑπὸ τῶν κατακτητῶν οἱ πλουτοπαραγωγικοὶ πόροι τῆς Χώρας. Οὕτω, ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁ ἐξαπολυθεὶς πληθωρισμὸς, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ πρωτοφανῆς καὶ συνεχῆς ἀφαίμαξις τῆς πτωχοτάτης οἰκονομίας ἡμῶν, προεκάλεσαν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην τοιαύτην σπάνιν ἀγαθῶν καὶ ἰδίᾳ τροφίμων καὶ ὤθησαν τὰς τιμὰς αὐτῶν εἰς ὕψη τόσον ἀπροσπέλαστα εἰς τὰς εὐρείας μάζας τοῦ δραχμοβιώτου πληθυσμοῦ, ὥστε ἄνευ τῆς ἔξωθεν συμμαχικῆς βοήθειας θὰ ἦτο οὗτος καταδικασμένος εἰς τὸν διὰ λιμοῦ θάνατον.

Γενικὴν, ἀλλ' ἐξόχως χαρακτηριστικὴν εἰκόνα τῆς ζοφερᾶς ταύτης περιόδου παρέχουσιν οἱ ἐπόμενοι δείκται τῆς κυκλοφορίας τῶν τραπεζογραμματίων, τῆς τιμῆς τῆς χρυσῆς λίρας Ἀγγλίας εἰς τὴν ἀγορὰν Ἀθηνῶν, ὡς καὶ τῶν τιμῶν τῶν ἀγαθῶν ὡς προκύπτουσιν ἐκ τοῦ τιμαρίθμου κόστους ζωῆς τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος.

	Κυκλοφορία τραπεζίων	Τιμὴ χρυσῆς Λίρας	Τιμαρίθμος κόστους ζωῆς
Ἀπρίλιος 1941	1	1	1
Δεκέμβριος 1942	15,7	127,7	156,5
Δεκέμβριος 1943	135,5	1.319,2	1.572,2
Ὀκτώβριος 1946	8.276.320	1.633.540.989	2.305.984.911

Ἄλλ' ὁ πληθωρισμὸς τῆς περιόδου ταύτης δὲν ἐξεμηδένισε μόνον τὴν ἀγοραστικὴν δύναμιν τῆς δραχμῆς, δὲν ἐξώθησε μόνον πρὸς τὴν κατάρρευσιν τὴν οἰκονο-

μίαν ἡμῶν, ἐπέδρασε βαβύτατα καὶ ὀλεθρίως ἐπὶ τῆς ἠθικῆς τάξεως καὶ τῆς κοινωνικῆς οἰκονομικῆς διαρθρώσεως τῆς Χώρας ἡμῶν.

Τοιουτοτρόπως, τὰς ὑλικὰς καταστροφὰς καὶ δηώσεις, τὴν ὑποδούλωσιν τῆς Χώρας καὶ τὴν ἀποκοπὴν ἀπ' αὐτῆς τιμιωτάτων τμημάτων τῆς Ἑλληνικῆς γῆς ὡς ἡ Ἀνατολικὴ Μακεδονία, ἡ Δυτικὴ Θράκη καὶ ἡ Ἑπτάνησος, τὴν μείωσιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος εἰς τὸ τρίτον τοῦ προπολεμικοῦ, ὅπερ καὶ τοῦτο, ὡς γνωστόν, ἦτο ἀνεπαρκὲς διὰ τὴν ἐξασφάλισιν ἀνεκτοῦ ἐπιπέδου ζωῆς, συνεπλήρωσε καὶ ὠλοκλήρωσε βαθυτάτη ἠθικὴ κρίσις καὶ κοινωνικὴ ἀναταραχὴ. Τὸ πρόβλημα ὄθεν τῆς ἀνορθώσεως ἡμῶν ἀπέβαινεν ἔτι δυσχερέστερον καθ' ὅσον πρὸς ἐπίλυσιν αὐτοῦ δὲν ἤρκει μόνον ἡ οἰκονομικὴ ἀνασυγκρότησις, καθίστατο ἀπαραίτητος ἡ ἠθικὴ ἀνασυγκρότησις τῆς Χώρας.

Ἐξεταζόμενος, ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῶν χρησιμοποιηθέντων ὑπὸ τῶν κατακτητῶν μέσων πρὸς σφετερισμὸν τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὁ πληθωρισμὸς τῆς κατοχῆς ἐμφανίζει ὡσαύτως βαρυτάτην καὶ κακοήθη μορφήν.

Κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τῆς κατακτήσεως, οἱ εἰσβολεῖς εἰσάγουν εἰς τὴν κυκλοφορίαν ἴδιον ἕκαστος νόμισμα, οἱ Γερμανοὶ τὸ μάρκον κατοχῆς, οἱ Ἴταλοὶ τὴν μεσογειακὴν δραχμὴν καὶ οἱ Βούλγαροι τὸ λέβα εἰς τὴν ἀνατολικὴν Μακεδονίαν, δημιουργοῦντες οὕτω πρωτοφανῆ νομισματικὴν πολυαρχίαν κλονίσασαν εὐθὺς ἀμέσως ἐκ βάθρων τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ κοινοῦ πρὸς τὴν δραχμὴν.

Ἀπὸ τῆς 1 Αὐγούστου 1941, εἰς τὸ τμήμα τῆς Χώρας τὸ ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῶν Γερμανο-ιταλῶν καθιεροῦται ὡς μόνον μέσον πληρωμῶν ἡ δραχμὴ ἀποσυρθέντων τῆς κυκλοφορίας ἔναντι δραχμῶν τῶν μάρκων κατοχῆς (ἓν μάρκον κατοχῆς = 60 δραχμαὶ) καὶ τῶν μεσογειακῶν δραχμῶν (μία μεσογειακὴ δραχμὴ = μία δραχμὴ). Ἐκτοτε χρησιμοποιεῖται διπλῆ μέθοδος πρὸς ἀποστράγγισιν τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ.

Ἀφ' ἑνός, ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλλῃ εἰς τὰς Ἀρχὰς κατοχῆς συνεχῶς διογκούμενα ποσὰ δραχμῶν ὑπὸ μορφήν ἀποζημιώσεως καὶ ὑπὸ μορφήν πιστώσεων!, πρὸς τὸ Γερμανικὸν Ράιχ καὶ τὴν φασιστικὴν Ἰταλίαν. Τὰ ποσὰ ταῦτα, εἰς χεῖρας τῶν ξένων στρατῶν ἀπέκτων ηὔξημένην ἀγοραστικὴν δύναμιν, διότι οἱ Γερμανο-ιταλοὶ ἐπλήρωνον συμφώνως πρὸς τὰς ἐπισήμους διατιμήσεις, αἵτινες αὐθαιρέτως ἐπεβάλλοντο καὶ οὐδέποτε ἐτήρουντο διὰ τὸ κοινόν, καὶ διότι μόνον αὐτοὶ διαθέτοντες μέσα μεταφορᾶς καὶ ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν ἐπαρχιῶν ἐπρομηθεύοντο τὰ ἀγαθὰ, ὧν εἶχον ἀνάγκην, εἰς τοὺς τόπους τῆς παραγωγῆς των, τοῦθ' ὅπερ ἀπέβαινεν ἀδύνατον εἰς τὸν ὑπόλοιπον πληθυσμόν.

Ἀφ' ἑτέρου, σειρὰ τεχνικῶν μέτρων ἐτίθετο εἰς ἐφαρμογὴν πρὸς ἀποστέρησιν τῶν συναλλασσομένων μετρητοῦ χρήματος, καὶ συνεπῶς πρὸς μείωσιν τῆς ἀγοραστικῆς αὐτῶν δυνάμεως. Ἀναφέρομεν ἐκ τούτων τὴν ὑποχρεωτικὴν καθιέρωσιν ἀπὸ 1 Δεκεμβρίου 1942 τῆς τραπεζικῆς ἐπιταγῆς (chèque barré) διὰ τὴν πληρωμὴν παντὸς ποσοῦ ὑπερβαίνοντος τὰς 30.000 δραχμῶν, τὴν ὑποχρεωτικὴν μεταφορὰν τῶν διαθεσίμων τῶν τραπεζῶν εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος εἰς πίστωσιν τοῦ Δημοσίου ἔναντι ἐκδόσεως ἐντόκων ὁμολογιῶν, τὴν ἐκδοσιν ἐντόκων γραμματίων ὑπὸ τῶν τραπεζῶν ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τοῦ Δημοσίου, τὴν καθιέρωσιν τέλος ταμειακῶν γραμματίων λήξεως 3, 6 καὶ 9 μηνῶν, ἐκδιδομένων ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος πρὸς πληρωμὴν δι' αὐτῶν ποσοστοῦ 75 %—τῶν ὑπολοίπων 25 % καταβαλλομένων τοῖς μετρητοῖς—τῆς ἀξίας τῶν ἀγοραζομένων ὑπὸ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς γεωργικῶν προϊόντων.

Ἐπειδὴ ἡ ἐφαρμογὴ τοιούτων μέτρων, δι' ὧν ἐπεδιώκετο ἡ διενέργεια τῶν

συναλλαγῶν οὐχὶ τοῖς μετρητοῖς ἀλλὰ ἐπὶ πιστώσει, ἀπέβαινε σὺν τῷ χρόνῳ ἀνέφικτος λόγῳ τοῦ ἐπιτεινομένου πληθωρισμοῦ, καθίστατο δὲ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον δυσχερῆς ἢ διὰ τοῦ χαρτονομίσματος ἀφαίμαξις εἰς εὐρεῖαν κλίμακα τῆς οἰκονομίας ἡμῶν, οἱ Γερμανοὶ τελικῶς ἤρχισαν ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου 1943 πωλοῦντες εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Ἀθηνῶν χρυσὰς λίρας Ἀγγλίας καὶ εἰκοσάφραγκα.

Ἀπὸ τῆς ἐποχᾶς ἐκείνης αἱ συναλλαγαὶ ἐν Ἑλλάδι ἤρχισαν ἐνεργούμεναι εἰς εὐρύτεραν κλίμακα εἰς χρυσὰς λίρας Ἀγγλίας ἢ χρυσᾶ εἰκοσάφραγκα, τὰ ἔκτακτα δὲ κέρδη ἐλαχίστης μειονότητος συναλλασσομένων, συνεργαζομένης καὶ πλουτούσης ἢ ἀπλῶς πλουτούσης ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς καὶ πρωτοφανοῦς ἀπαθλιώσεως καὶ δυστυχίας τῆς ὁλότητος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐπενδύονται σχεδὸν ἀποκλειστικῶς εἰς χρυσὰ νομίσματα.

Τοιουτοτρόπως ἐξετράφη καὶ ἐπεξετάθη παρ' ἡμῖν ἡ νόσος τῆς χρυσομανίας, ἣτις ἐκλόνισε βαθύτατα τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ κοινοῦ πρὸς τὴν δραχμὴν καὶ ἐξηκολούθησεν ἐπιδρωσα δυσμενέστατα ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν νομίσματος καθ' ὅλην τὴν διαρρέυσασαν περίοδον τοῦ ἐλευθέρου ἡμῶν βίου.

Ἐξ ὧν ἐξετέθησαν ἤδη, εἰς γενικωτάτην γραμμὴν, γίνεται ἐμφανῆς ὅλη ἡ ἔκτασις τῆς πρωτοφανοῦς καταστροφῆς καὶ δηλώσεως, ἣν ὑπέστη ἡ χώρα ἡμῶν ἀπὸ τὴν ξενικὴν κατάκτησιν. Ἡ Ἑλλὰς εἶχε τὸ τραγικὸν προνόμιον νὰ εὐρεθῆ πρώτη εἰς τὰς θυσίας, κατὰ τὴν κοσμοϊστορικὴν πάλιν τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, ὡς εἶχε τὴν Ἰσπανικὴν δόξαν νὰ καταγάγῃ τὴν πρώτην μεγάλην συμμαχικὴν νίκην κατὰ τοῦ Ἀξόνος καὶ τῶν φασιστῶν εἰσβολῶν.

Δὲν θεωροῦμεν ἀπαραίτητον, ὅπως προβῶμεν εἰς περαιτέρω γενικὴν ἀνάλυσιν τῶν ὑπὸ κρίσιν Ἰσολογισμῶν τῆς κατορικῆς περιόδου. Εἰς τὴν ἐπακολουθοῦσαν ἐν τῇ παρούσῃ ἐκθέσει εἰδικὴν ἀνάλυσιν τῶν λογαριασμῶν τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ παθητικοῦ τῆς Τραπεζῆς ὡς καὶ εἰς τὸ τμῆμα τῆς παρούσης ἐκθέσεως εἰς ὃ ἀναλύεται ἡ ἐξέλιξις τῶν κυριωτέρων κλάδων τῆς οἰκονομίας ἡμῶν, εὐρηναὶ ὅλα τὰ στοιχεῖα δι' ὧν θέλετε διαφωτισθῆ πλήρως ἐπὶ τῆς πορείας τῶν ἐργασιῶν τῆς Τραπεζῆς κατὰ τὴν περίοδον ταύτην.

Εἰς τοὺς Ἰσολογισμοῦς τῶν χρήσεων 1945 καὶ 1946 ἀπεικονίζεται ἡ πολιτικὴ τοῦ Ἐκδοτικοῦ Ἰδρύματος κατὰ τὴν διαρρέυσασαν πρώτην διεικνίαν τοῦ ἐλευθέρου ἡμῶν βίου. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἐν μέσῳ ἐκτάκτων δυσχερειῶν, σκληρὸς ἀγὼν καταβάλλεται πρὸς ἀνασυγκρότησιν τοῦ οἰκονομικοῦ βίου τῆς χώρας.

Ἡ Ἑλλὰς κατὰ τὴν διεικνίαν ταύτην ἀντιμετώπισε τὸ πρόβλημα τῆς ἐπιβιώσεως αὐτῆς, χάρις εἰς τὴν πολύτιμον ἀρωγὴν τῆς UNRRA καὶ τῶν Μεγάλων μας Συμμάχων, ἀλλὰ καὶ χάρις εἰς τὴν ἀκατάβλητον ζωτικότητά, τὴν ψυχικὴν δύναμιν καὶ τὴν αἰσιοδοξίαν τῶν τέκνων τῆς.

Ἐὰν δὲ ὁ ἐμφύλιος πόλεμος ὅστις ἐξαπελύθη κατὰ τὴν περίοδον ταύτην καὶ ὅστις δυστυχῶς δὲν ἐτερματίσθη εἰσέτι, δὲν ὑπέσκαπτεν ἐκ βάθρων καὶ συνεχῶς, τὴν παραγωγικὴν προσπάθειαν τοῦ ἐργαζομένου λαοῦ, αἱ δὲ διεθνεῖς καὶ ἰδίᾳ αἱ εὐρωπαϊκαὶ συνθηκαὶ δὲν ἐξειλίσσοντο παραλλήλως τοσοῦτον ἀνωμάλως καὶ δυσμενῶς ἐπὶ τε τοῦ οἰκονομικοῦ καὶ πολιτικοῦ πεδίου, θὰ ἠδυνάμεθα βασίμως νὰ ἰσχυρισθῶμεν, ὅτι θὰ εἶχομεν ἤδη ἐπιτελέσει, μὲ τὴν ἐπικουρίαν τῆς ἔξωθεν βοήθειας, τὸν ἄθλον τῆς ἀνασυγκροτήσεως εἰς ἀξιόλογον κλίμακα τοῦ οἰκονομικοῦ ἡμῶν βίου, ἔστω καὶ ἐπὶ λίαν χαμηλοῦ, ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἐπιπέδου ζωῆς.

Παρὰ ταῦτα, ἂν τὸ ἔτος 1945, τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε τὸ πρῶτον ἔτος τῆς εἰρήνης, καθ' ὃ ἐτερματίσθη ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ τῇ Εὐρώπῃ ἡ μεγαλυτέρα παγκόσμιος σύρραξις.

Ἑλληνικὴ οἰκονομία

τῆς ἱστορίας δύναται νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς ἔτος ἀσταθείας, καθ' ὃ ἡ οἰκονομία ἡμῶν δὲν κατώρθωσε νὰ ἀνεύρῃ τὸν κανονικὸν αὐτῆς ρυθμὸν, τὸ ἐπόμενον ἔτος 1946 δύναται νὰ θεωρεῖται ὄχι μόνον ὡς ἔτος πολιτικῆς καὶ συνταγματικῆς ὀμαλότητος ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ καὶ ὡς ἔτος σχετικῆς νομισματικῆς σταθερότητος ὡς καὶ ὀπωσοῦν ὀμαλῆς λειτουργίας τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς χώρας.

Α) Ἴσολογισμὸς τῆς χρήσεως 1945. Ὑπὸ τὴν ὑμετέραν ἔγκρισιν ὑποβάλλονται δύο Ἴσολογισμοὶ τῆς χρήσεως 1945. Ὁ πρῶτος συνετάχθη μὲ ἀφετηριάν τὰ στοιχεῖα τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ παθητικοῦ τῆς Τραπεζῆς, ὡς ταῦτα προέκυψαν ἐκ τοῦ Ἴσολογισμοῦ τῆς χρήσεως 1944, κατόπιν τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Ἀναγκ. Νόμου 505/1945 «Περὶ καταρτίσεως τῶν Ἴσολογισμῶν Ἀνωνύμων Ἐταιριῶν χρήσεως 1944—1945». Ὁ δευτέρος Ἴσολογισμὸς τῆς χρήσεως 1945 ἀποτελεῖ ἀναπροσαρμογὴν τοῦ πρῶτου γενομένην συμφώνως πρὸς τὸ Β. Διάταγμα τῆς 6 Σεπτεμβρίου 1946, ἐκδοθέντος εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ Νομ. Διατάγματος τῆς 10 Μαΐου 1946 «Περὶ καταρτίσεως τῶν Ἴσολογισμῶν Ἀνωνύμων Ἐταιριῶν». Διὰ τῆς ἀναπροσαρμογῆς ταύτης προσηρόσθησαν τὰ στοιχεῖα τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ παθητικοῦ τοῦ ἀρχικοῦ Ἴσολογισμοῦ τῆς χρήσεως 1945 πρὸς τὰς νομισματικὰς συνθήκας τὰς δημιουργηθείσας διὰ τοῦ Νόμου 872/1946.

Ἡ ἐκ τῆς προσαρμογῆς ταύτης προκύψασα τελικὴ διαφορὰ ἐμφανίζεται ἐν τῷ Ἴσολογισμῷ τούτῳ ὑπὸ ἴδιον λογαριασμὸν παθητικοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Διαφορὰ ἐκ προσαρμογῆς» θέλει δὲ διακανονισθῆ κατὰ τοὺς ὅρους καταρτισθησομένης μετὰ τοῦ Δημοσίου εἰδικῆς συμφωνίας.

Ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα τῆς χρήσεως 1945 ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἑξῆς :

Αἱ ἀνεκκαθέριστοι ὠφέλειαι τῆς Τραπεζῆς, ὡς προκύπτουν ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ Ἴσολογισμοῦ τῆς χρήσεως ἀνῆλθον εἰς . . . . . δρχ. 1.812.808.833,21

Τὸ μεγαλύτερον μέρος αὐτῶν προῆλθεν ἐκ τοῦ εἰς δραχμὰς ἰσαξίου τῶν τόκων τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ διαθεσίμων τῆς Τραπεζῆς τῶν ἐτῶν 1941 μέχρι καὶ 1945, ὡς καὶ τῶν μερισμάτων τῶν διανεμηθέντων ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς Διεθνῶν Διακανονισμῶν τῶν χρήσεων 1940—41, 1941—42, 1942—43 καὶ 1943—44 διὰ τὰς ἐν τῷ Χαρτοφυλακίῳ μας μετοχὰς αὐτῆς.

Ἀφ' ἑτέρου αἱ μισθοδοσίαι προσωπικοῦ καὶ λοιπὰ ἔξοδα, αἱ ἀποσβέσεις καὶ εἰσφοραὶ εἰς τὰ Ταμεῖα προσωπικοῦ ἀνῆλθον συνολικῶς εἰς . . . . . δρχ. 1.746.463.673,88

(Ἐν σχέσει μὲ τὰς εἰσφορὰς εἰς τὰ Ταμεῖα προσωπικοῦ δέον νὰ σημειωθῆ, ὅτι περιορίσθησαν ἐπακριβῶς εἰς τὰ ποσοστὰ τῆς νομίμου ὑποχρεώσεως τῆς Τραπεζῆς ὡς ἐργοδότη, ἐξαιρέσει τῆς ὑπὲρ τοῦ Ἀλληλοβοηθητικοῦ Ταμείου Περιθάλψεως εἰσφορᾶς, ἣτις ἐπηυξήθη ἐκτάκτως κατὰ δρχ. 10.000.000 πρὸς μερικὴν κάλυψιν τοῦ ἀνοίγματος τῆς διαχειρίσεώς του κατὰ τὴν χρῆσιν 1945).

Οὕτω τὰ καθαρὰ κέρδη τῆς Τραπεζῆς ἐκ τῆς χρήσεως 1945 ἀνῆλθον εἰς . . . . . δρχ. 66.345.210,33

μετ' ἀφαιρέσιν δὲ τῆς ἐκ τῆς προηγουμένης χρήσεως 1944 προκυψάσης ζημίας ἐκ. . . . . » 60.414.790,20

Παραμένει καθαρὸν κέρδος μεταφερόμενον εἰς τὴν ἐπομένην χρῆσιν ἐκ . . . . . δρχ. 5.930.420,13

Εἰς τὸν τελικὸν Ἰσολογισμὸν τῆς χρήσεως 1945, τὸ ἀπομένον ὡς καθαρὸν κέρδος τῶν δραχμῶν 5.930.420,13 μεταβάλλεται εἰς πλεόνασμα ἐκ δραχ. 10.817.898.429,93, ὅπερ μεταφέρεται εἰς τὴν ἐπομένην χρῆσιν 1946. Τὸ πλεόνασμα τοῦτο προέκυψε κυρίως ἐκ τῆς προσαρμογῆς τοῦ συνόλου τῶν τόκων τῶν ἐτῶν 1941 ἕως 1945 τῶν εἰς τὸ ἔξωτερικὸν διαθεσίμων τῆς Τραπέζης, ὡς καὶ τοῦ συνόλου τῶν μερισμάτων τῶν ἐτῶν 1941 ἕως 1944, ἅτινα περιῆλθον εἰς τὴν Τράπεζαν διὰ τὰς ἐν τῷ Χαρτοφυλακίῳ αὐτῆς μετοχὰς τῆς Τραπέζης Διεθνῶν Διακανονισμῶν.

Β') Ὁ Ἰσολογισμὸς τῆς χρήσεως 1946 συνετάγη μὲ ἀφετηρίαν τὸν ἀναπροσαρμοσθέντα Ἰσολογισμὸν τῆς χρήσεως καὶ Ὁ Ἰσολογισμὸς τῆς χράσεως 1945 καὶ ἐμφανίζει τὰ στοιχεῖα τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ παθητικοῦ ὡς ταῦτα ἐξηλίχθησαν κατὰ τὸ ἔτος 1946, ὑπὸ τὸ καθεστὼς τοῦ Α. Νόμου 879 τῆς 26 Ἰανουαρίου 1946 «Περὶ σταθεροποιήσεως τῆς δραχμῆς».

Ἐπὶ τῶν στοιχείων τοῦ Ἰσολογισμοῦ τούτου θεωροῦμεν σκόπιμον, ὅπως προβῶμεν εἰς τὰς ἐπομένας γενικὰς παρατηρήσεις:

α) Τὸ ἀπόθεμα εἰς ἔξωτερικὸν συνάλλαγμα τῆς Τραπέζης ἔχει ἐνισχυθῆ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο διὰ τοῦ ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς κυβερνήσεως, συμφώνως πρὸς τὴν σχετικὴν συμφωνίαν Λονδίνου τοῦ Ἰανουαρίου 1946, χορηγηθέντος πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον δανείου ἐκ λιρῶν 10.000.000.-/-

β) Ἡ πρὸς τὴν Τράπεζαν ὀφειλὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου ἐκ τῶν πρὸς αὐτὸ προκαταβολῶν διὰ τὰς δαπάνας τοῦ Προϋπολογισμοῦ ἀνέρχεται εἰς τὸ τέλος Δεκεμβρίου 1946 εἰς δραχμὰς 510 δισεκ. ἔναντι 85 δισεκ., εἰς ἃς ἀνήρχετο κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους 1945.

Παραλλήλως, ἐκ τῶν πρὸς τὸ Δημόσιον προκαταβολῶν τῆς Τραπέζης δι' ἀγορὰν τροφίμων καὶ λοιπῶν ἐφοδίων, ὡς καὶ τοῦ ἐκ τῆς πωλήσεως τούτων ἐσόδου παρουσιάζεται ἐν ἰδίῳ λογαριασμῷ τοῦ ἐνεργητικοῦ χρεωστικὸν ὑπόλοιπον τοῦ Δημοσίου ἐκ δραχμῶν 88 δισεκ.

Ὁ λογαριασμὸς οὗτος ἀντιπροσωπεύων τὸ ἀποτέλεσμα ἐμπορικῶν καθαρῶς συναλλαγῶν τοῦ Δημοσίου ἐκ τῆς προμηθείας καὶ διαθέσεως τροφίμων καὶ ἐφοδίων διὰ τὸν πληθυσμὸν, εὐνόητον εἶναι ὅτι οὐδαμῶς διαφέρει τῶν λοιπῶν παραγωγικῶν χορηγήσεων τῆς Τραπέζης πρὸς τὸ ἐμπόριον, ὅτι ἐντὸς βραχέως χρονικοῦ διαστήματος ἔξοφλεῖται καὶ ὅτι εἶναι ἐντελῶς διαφόρου μορφῆς τῶν προκαταβολῶν τῆς Τραπέζης πρὸς τὸ δημόσιον διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ Προϋπολογισμοῦ.

Ὁφείλομεν ὡσαύτως νὰ καθορίσωμεν ὅτι ἢ κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1946 ὀφειλὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου πρὸς τὴν Τράπεζαν ἀντικρύζεται πλήρως ἐκ τῆς εἰς δραχμὰς ὑπεραξίας τῶν εἰς χρυσὸν καὶ ἔξωτερικῶν συνάλλαγμα ἀποθεμάτων τῆς Τραπέζης, ὁ διακανονισμὸς τῆς ὁποίας θέλει ρυθμισθῆ ἐκ τῆς μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου συναφθεισομένης συμφωνίας περὶ ἧς ἐγένετο ἤδη μνεία.

Συνεπῶς τὸ ἐμφανιζόμενον χρεωστικὸν ὑπόλοιπον εἰς τὸν λογαριασμὸν τοῦ Δημοσίου εἶναι καθαρῶς λογιστικόν, ἐφ' ὅσον οὐσιαστικῶς δὲν ὑφίσταται, θέλει δὲ καὶ λογιστικῶς ἐκλείπει εὐθὺς ὡς διακανονισθῆ ἢ ὡς ἄνω εἰς δραχμὰς ὑπεραξία.

γ) Ὅσον ἀφορᾷ τὸ σκέλος τῶν δαπανῶν τῆς Τραπέζης κατὰ τὴν διαρρεύσαν χρῆσιν, τὸ μέγιστον ποσοστὸν αὐτῶν ἀντιπροσωπεύει ἀποδοχὰς τοῦ προσωπικοῦ τῆς Τραπέζης ὡς καὶ χορηγήσεις πρὸς τὰ εἰδικὰ Ταμεῖα Συντάξεων κλπ.

Κατὰ τὸ ἔτος 1945 ἐδαπανήθησαν διὰ τὴν ἄνω αἰτίαν 2.618.000.000.—

Κατὰ τὸ ἔτος 1946 ἐδαπανήθησαν . . . . . « 22.989.000.000.—

δ) Ἐν σχέσει μὲ τὰ ἀποτελέσματα τῆς χρήσεως 1946 ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι δὲν διανέμεται μῆρισμα ἀλλὰ γίνεται εἰς τὸν Ἰσολογισμὸν τῆς χρήσεως ταύτης εἰδικὴ πρόβλεψις ἐκ δραχμῶν 4.800.000.000.— διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους :

1) Ἐὰν ἡ χρῆσις 1946 δὲν εἶχεν ὡς ἀντίκρουσμα τῶν δαπανῶν αὐτῆς κὸ ἕκτακτον κονδύλιον τῶν δραχμῶν 10.817.898.429.93 ὅπερ ὡς ἐμνημονεύσαμεν ἤδη προέρχεται ἐκ μεταφορᾶς ἐκ τῆς χρήσεως 1945, θὰ κατέλιπε τελικῶς ἔλειμμα ἐκ δραχμῶν 5.981.566.767.75.

2) Ἡ ἐξέλιξις τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν δὲν παρεῖχε κατὰ τὴν κατάρτισιν τοῦ ἰσολογισμοῦ τούτου ἀσφαλῆ δεδομένα πρὸς μόρφωσιν ἀκριβοῦς γνώμης ἐπὶ τῆς πορείας τῶν ἐργασιῶν τῆς Τραπεζῆς εἰς τὸ ἄμεσον προσεχῆς μέλλον, ἐνῶ ἐξ ἄλλου ἦτο βέβαιον ὅτι δὲν θὰ ἦτο ἐφικτὴ ἡ μελλοντικὴ μείωσις τῶν δαπανῶν τῆς Τραπεζῆς ἰδίᾳ τῶν ἀφορωσῶν εἰς ἀποδοχὰς τοῦ προσωπικοῦ.

Συνεπῶς ἀπετέλει ἐπιβαλλομένην καὶ σκόπιμον πολιτικὴν τῆς Τραπεζῆς, ἡ διαφύλαξις τοῦ ἐκ τῆς διαχειρίσεως τῶν χρήσεων 1945 καὶ 1946 προκύπτοντος τελικοῦ ὑπολοίπου ἐκ δραχμῶν 4.800.000.000, ποσὸν δι' ὃ γίνεται ἡ ὡς ἄνω πρόβλεψις.

Ν ο μ ι σ μ α τ ι κ ῆ Π ο λ ι τ ι κ ῆ. Τὸ ὀξύτατον νομισματικὸν πρόβλημα ὅπερ προέβαλεν ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ ὅπερ ἀπῆτει ἄμεσον λύσιν συνίστατο εἰς τὴν δημιουργίαν νέου νομίσματος σταθερᾶς ἀγοραστικῆς δυνάμεως εἰς ἀντικατάστασιν τῆς ἐκμηδενισθείσης κατὰ τὴν κατοχὴν δραχμῆς.

Ὁ πρῶτος νόμος «Περὶ νομισματικῆς διαρρυθμίσεως» ὑπ' ἀριθ. 18 τῆς 11 Νοεμβρίου 1944 ἐδημιούργησε τὴν νέαν δραχμὴν, τῆς ὁποίας ἡ σχέσις πρὸς μὲν τὸ συνάλλαγμα ἐπὶ Λονδίνου καθωρίσθη εἰς δραχμὰς 600 κατὰ λίραν Ἀγγλίας, πρὸς δὲ τὸ συνάλλαγμα ἐπὶ Νέας Ὑόρκης ἐπὶ τῇ βάσει τῆς διεθνοῦς τιμῆς αὐτοῦ.

Ἡ σχέσις τῆς νέας δραχμῆς πρὸς τὴν ἐκμηδενισθεῖσαν πληθωρικὴν ὠρίσθη ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑφισταμένης κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Νόμου τούτου νομισματικῆς καταστάσεως, εἰς 50 δισεκ. παλαιῶν δραχμῶν πρὸς μίαν νέαν δραχμὴν.

Οὕτω, διὰ τοῦ ἐν λόγω Νόμου ἐτήθησαν αἱ βάσεις τῆς μεταπολεμικῆς νομισματικῆς ἡμῶν ἐξελίξεως. Ἀφ' ἐνός μὲν συνεδέθη σταθερῶς ἡ ἐξωτερικὴ ἀξία τῆς δραχμῆς πρὸς τὴν χαρτίνην Ἀγγλικὴν λίραν καὶ τὸ δολλᾶριον, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπῆλθε πλήρης ἐκκαθάρισις τοῦ παρελθόντος.

Ἡ νομισματικὴ αὕτη διαρρύθμισις, ὡς ἄλλως τε καὶ αἱ ἐπόμεναι, εἶχε κυρίως στηριχθῆ εἰς τὴν πολύτιμον συμμαχικὴν βοήθειαν ὡς καὶ εἰς τὸ εἰς χρυσὸν καὶ συνάλλαγμα προπολεμικὸν ἀπόθεμα τῆς τραπέζης, ὅπερ εἶχε διαφυλαχθῆ ὑπὸ τῆς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Διοικήσεως τῆς Τραπεζῆς. Παραλλήλως, προεξωφλεῖτο βασίμως ἡ μεταστροφή τοῦ ψυχολογικοῦ παράγοντος, διὰ τῆς ἀποκαταστάσεως σταθερᾶς ἐμπιστοσύνης πρὸς τὴν νέαν δραχμὴν, ὡς ἐπίσης βασίμως ἀνεμένετο ἡ βαθμιαία πτώσις τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν, λόγω τῆς βαθμιαίας ἀποκαταστάσεως τῶν συγκοινωνιῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς χώρας, τῆς βαθμιαίας ἐπαναλήψεως τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγωγῶν, κυρίως δὲ λόγω τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς.

Παρὰ τοὺς εὐμενεῖς τούτους παράγοντας καὶ πρὶν ἢ γίνῃ ἐφικτὸν ὅπως ἐπενεργήσωσιν οὗτοι εὐνοϊκῶς ἐπὶ τοῦ νέου νομίσματος. ἡ ἀγοραστικὴ δύναμις αὐτοῦ ἤρχισεν καμπτομένη διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους:

Δυσμενεῖς συνθῆκαι, ὡς αἱ ἐκ τοῦ κινήματος τοῦ Δεκεμβρίου 1944 δημιουργηθεῖσαι, ἔσχον ὡς ἀποτέλεσμα, τὸν κλονισμὸν εὐθύς ἀμέσως τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ κοινοῦ ἐπὶ τὸ νέον νόμισμα καὶ τὴν συνέχισιν τῆς ὀλεθρίας ἔξεως τῆς συναλλαγῆς εἰς χρυσᾶ νομίσματα.

Ἡ κρατοῦσα εἰσέτι ἐμπόλεμος κατάστασις ἀλλὰ καὶ γενικώτερον οἱ ὑφιστάμενοι περιορισμοὶ εἰς τὸ διεθνὲς ἐμπόριον δὲν ἐπέτρεψαν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην τὴν πραγματοποιήσιν διὰ τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου εἰσαγωγῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ἡ ἀδυναμία τοῦ Κράτους ὅπως δημιουργήσῃ ἐγκαίρως ἐπαρκῆ ἔσοδα πρὸς κάλυψιν εἰς ἀξιόλογον ποσοστὸν τῶν δαπανῶν αὐτοῦ, ἠνάγκασεν αὐτό, κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, ὅπως ἀντιμετωπίξῃ τὸ μέγιστον μέρος τῶν πληρωμῶν αὐτοῦ δι' ἀντλήσεως χαρτονομίσματος ἐκ τοῦ ἐκδοτικοῦ Ἰρδύματος.

Τέλος καὶ κυρίως ἡ σπάνις τῶν ἀγαθῶν καὶ ἡ ἐξάρθρωσις τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς οἰκονομίας ἡμῶν εἶχαν περιαγάγει αὐτὴν εἰς ἀδυναμίαν, ὅπως καλύψῃ ἐπαρκῶς καὶ αὐτὰς τὰς στοιχειώδεις ἀνάγκας διατροφῆς καὶ ἐπενδύσεως τῆς ἐξηντλημένης ἐκ τοῦ λιμοῦ καὶ τῶν στερήσεων εὐρείας λαϊκῆς μάξης.

Τοιοιουτρόπως, τὸν μῆνα Μάϊον 1945, μετὰ ἐξάμηνον μόλις ἀπὸ τῆς δημιουργείας τῆς νέας δραχμῆς, ἡ ἀκάλυπτος ἔκδοσις χαρτονομίσματος πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ Δημοσίου Ταμείου ἀπερρόφα τὰ 70 % τῆς κυκλοφορίας, ἡ ἀγοραστικὴ δύναμις τῆς νέας δραχμῆς εἶχε μειωθῆ εἰς 1/3 τῆς ἀρχικῆς ἀγοραστικῆς αὐτῆς δυνάμεως, οἱ μισθοὶ καὶ τὰ ἡμερομίσθια, παρὰ τὴν ἀνιοῦσαν κατεύθυνσιν ἣν ἠκολούθησαν, εἶχον ὡσαύτως ἀπολέσει τὸ ἥμισυ τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως αὐτῶν, ἡ ἐμπιστοσύνη δὲ τοῦ κοινοῦ πρὸς τὴν δραχμὴν εἶχε τοσοῦτον κλονισθῆ, ὥστε ἡ τιμὴ τῆς χρυσῆς λίρας νὰ σημειώσῃ συνεχῆ καὶ ἀλματώδη ἄνοδον.

Συνεπῶς ἀπέβαιναν ἀπολύτως ἀναγκαῖα καὶ ἐπείγουσα ἡ ἀνασταθεροποιήσις τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν νομίσματος πρὸς ἀποκατάστασιν νέας ἰσορροπίας τῆς οἰκονομίας, ἣτις εἶχεν ἤδη ὀδηγηθῆ εἰς νέον πληθωρισμόν.

Ἐπὶ τοιαύτας συνθήκας ἐτέθη ἐν ἰσχύϊ ὁ δεύτερος Νόμος «Περὶ νομισματικῆς διαρρυθμίσεως» ὑπ' ἀριθ. 362 τῆς 4 Ἰουνίου 1945.

Διὰ τοῦ Νόμου τούτου, ἐδόθη εἰς τὴν Τράπεζαν ἡ εὐχέρεια νὰ ρυθμίξῃ ἐκάστοτε διὰ τοῦ εἰδικοῦ δελτίου αὐτῆς τὴν σχέσιν τῆς δραχμῆς πρὸς τὸ ἐπὶ Λονδίνου καὶ ἐπὶ Νέας Ὑόρκης συναλλάγμα, ἡ Τράπεζα δὲ καθώρισε τὴν σχέσιν ταύτην εἰς δραχμὰς 2.000 κατὰ λίραν Ἀγγλίας καὶ εἰς δραχμὰς 500 κατὰ δολλᾶριον, ἀποφυγοῦσα ἕκτοτε ὅπως μεταβάλλῃ αὐτὴν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἰσχύος τοῦ Νόμου τούτου. Διὰ τοῦ αὐτοῦ Νόμου ἐθεσπίσθησαν νέαι περιοριστικαὶ ἐπὶ τοῦ συναλλάγματος διατάξεις, διετηρήθησαν δὲ ἐν ἰσχύϊ καὶ αἱ ὑφιστάμενοι, αἵτινες εἶχον θεσπισθῆ διὰ τοῦ νόμου 5422/1932 καὶ τῶν συναφῶν Νόμων τῶν ἐκδοθέντων μέχρι τῆς 26ης Ἀπριλίου 1941.

Διὰ τῆς νέας ταύτης νομισματικῆς διαρρυθμίσεως, ἣτις κατηυθύνετο ὑπὸ τοῦ κ. Βαρβαρέσου, ἀπεσκοπεῖτο κυρίως ἡ σταθεροποιήσις τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῆς δραχμῆς. Διὰ σειρᾶς μέτρων ἐπεδιώχθη ἡ ἰσοσκέλισις τοῦ Κρατικοῦ Προϋπολογισμοῦ, ἡ προσαρμογὴ τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων πρὸς τὰς δυνατότητας τῆς οἰκονομίας ἡμῶν, ἡ ἀμείλικτος πάταξις τῆς χρυσοφιλίας καὶ τῶν παραβατῶν τῶν περιοριστικῶν ἐπὶ τοῦ συναλλάγματος διατάξεων, ἡ βαθμιαία πτώσις τῶν τιμῶν τῶν ἀγαθῶν διὰ τῆς ὑπαγωγῆς ὑπὸ τὸν ἀποτελεσματικὸν ἔλεγχον τοῦ Κράτους τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς καταναλώσεως καί, γενικώτερον, ἡ σύνθλιψις καὶ ὁ περιορισμὸς τῆς πλεοναζούσης ἀγοραστικῆς δυνάμεως ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ ἐπέλθῃ ἡ ἰσορροπία τῆς ζητήσεως πρὸς τὴν ἠλαττωμένην προσφορὰν καὶ συνεπῶς ἡ σταθεροποιήσις τῶν τιμῶν τῶν ἀγαθῶν.

Πλὴν ἡ προσπάθεια αὕτη, ἀρτία θεωρητικῶς, δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἀποδώσῃ τὰ ἐκ ταύτης ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα.

Οὔτε τὸ Κράτος, οὔτινος αἱ ἐξαρθρωθεῖσαι κατὰ τὴν κατοχὴν ὑπηρεσίαι εὐρίσκοντο εἰσέτι ὑπὸ ἀνασυγκρότησιν, εἶχε τὴν ἀναγκαίαν ὀργάνωσιν, κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην, ὥστε νὰ ἐφαρμόσῃ καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τὰ λαμβανόμενα μέτρα. Ἀντιθέτως εὐρέθη τοῦτο ἐν ἀδυναμίᾳ, ὅπως ἀξιοποιήσῃ πλήρως καὶ ἐγκαίρως τὴν πολὺ-

τιμον βοήθειαν τῆς UNRRA καὶ ὅπως ἰσοσκελίση τὸν Δημόσιον Προϋπολογισμόν, Οὔτε αἱ παραγωγικαὶ τάξεις ἦσαν εἰς θέσιν ὅπως ἐντείνωσιν τὴν παραγωγὴν αὐτῶν, ἵνα τοιοῦτοτρόπως ἐξασφαλισθῇ, ἄνευ ἐπικινδύνων ἀναβολῶν, στοιχειωδῶς ἀνεκτὸν ἐπίπεδον ζωῆς εἰς τὰς καταναλωτικὰς τάξεις.

Πρὸς τοιούτων δυσχερειῶν, ὁ κ. Βαρβαρέσος ἔκρινε, κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον τοῦ ἔτους 1945, ὅτι δέον νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν προσπάθειάν του. Μετὰ τὴν παραίτησιν αὐτοῦ ἐκ τῆς Ἀντιπροεδρίας τῆς Κυβερνήσεως, ἐπηκολούθησε περίοδος μεγαλύτερας ἔτι νομισματικῆς ἀρρυθμίας, ἣτις ἐκορυφώθη κατὰ τοὺς μῆνας Δεκέμβριον 1945 καὶ Ἰανουάριον 1946 καὶ ἔσχεν ὡς ἀναπόφευκτον συνέπειαν νέαν ὀδυνηρὰν ὑποτίμησιν τῆς δραχμῆς, διὰ τῆς σταθεροποιήσεως τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας αὐτῆς εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν 20.000 δραχμῶν κατὰ μίαν λίραν Ἀγγλίας καὶ 5.000 δραχμῶν κατὰ ἓν δολλᾶριον.

Ἡ νέα αὕτη σταθεροποίησις, τρίτη κατὰ σειρὰν ἐντὸς δέκα τεσσάρων μηνῶν, ἐγένετο διὰ τοῦ Α. Νόμου ὑπ' ἀριθ. 879 τῆς 25 Ἰανουαρίου 1946, ὅστις ἀπέρρευσεν ἐκ τῆς συμφωνίας τοῦ Λονδίνου τοῦ αὐτοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου 1946.

Ὁ Νόμος οὗτος, ὡς καὶ οἱ ἐπακολουθήσαντες αὐτὸν καὶ εἰδικώτερον ὁ Νόμος ὑπ' ἀριθμ. 944 τῆς 14 Φεβρουαρίου 1946 «Περὶ ἀγοραπωλησίας χρυσοῦ καὶ χρυσῶν νομισμάτων» ἐχάραξαν νέαν νομισματικὴν πολιτικὴν, στηριχθεῖσαν μὲν ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἀρχῶν τῆς μέχρι τοῦδε ἀσκηθείσης, πλὴν ἐμφανίζουσαν οὐσιώδεις ἀποκλίσεις, διότι ἐγένετο τὸ πρῶτον δεκτὴ ἢ ὑπὸ ὠρισμένας προϋποθέσεις κατάθεσις παρὰ τῇ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος καὶ διότι ἐπετράπη ἡ ἀγοραπωλησία χρυσοῦ καὶ χρυσῶν νομισμάτων ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐν τῷ Χρηματιστηρίῳ Ἀθηνῶν.

Κατὰ τὸ πρῶτον δωδεκάμηνον τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐν λόγῳ Νόμου ἐπιτυγχάνεται ἡ συγκράτησις τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῆς δραχμῆς εἰς σχετικῶς σταθερὸν ἐπίπεδον, ἡ κυκλοφορία ἐξελίσσεται ὁμαλῶς σημειοῦσα βραδεῖαν ἄνοδον ἀνάλογον πρὸς τὴν προοιούσαν αὔξησιν τοῦ ὄγκου τῶν κυκλοφορούντων ἀγαθῶν, ἡ τιμὴ τῆς χρυσοῦς Ἀγγλικῆς λίρας συγκρατεῖται ἐπὶ σταθεροῦ ἐπιπέδου.

Παράλλῃως, ἡ ταμειακὴ θέσις τοῦ Δημοσίου βελτιοῦται, τὰ δὲ ἀντλούμενα παρ' αὐτοῦ ποσὰ ἐκ τῆς Τραπεζῆς πρὸς κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν του μειοῦνται συνεχῶς. Ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς νομισματικῆς σταθερότητος ἡ γεωργικὴ καὶ βιομηχανικὴ παραγωγή σημειοῦν ἄνοδον. Ἡ γεωργικὴ παραγωγή ἀνῆλθε κατὰ τὸ ἔτος 1946 εἰς ποσοστὸν 75 % τῆς προπολεμικῆς, ἡ δὲ βιομηχανικὴ παραγωγή φθάνει κατὰ τὸν τελευταῖον μῆνα τοῦ ἔτους 1946 τὰ 61 % τῆς προπολεμικῆς.

Πλὴν τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο ἐπετεύχθη διὰ βαρυτάτων θυσιῶν, μειωθέντων σοβαρῶς τῶν διαθεσίμων τοῦ εἰς χρυσὸν καὶ συνάλλαγμα ἀποθέματος ἡμῶν, ἐστηρίχθη δὲ καὶ ἐπὶ τῆς πολυτιμοτάτης βοηθείας τῆς UNRRA, ἣτις δὲν ἐπρόκειτο νὰ συνεχισθῇ καὶ εἰς τὸ μέλλον.

Τίθεται ὁθεν τὸ ἐρώτημα, ἐὰν ὑπῆρξεν ὀρθή ἢ ἀσκηθεῖσα νομισματικὴ πολιτικὴ τῆς ἐξασφαλίσεως, ἔστω καὶ προσωρινῶς, νομισματικῆς σταθερότητος, διὰ τῆς διαθέσεως μεγάλου τμήματος τῶν διαθεσίμων ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος καὶ χρυσοῦ, καὶ δὴ ἐν ὄψει τῆς ἐπικειμένης διακοπῆς τῆς βοηθείας τῆς UNRRA. Εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο ἀπαντῶμεν ὅτι, καίτοι φρονοῦμεν ὅτι ἐπιβάλλεται ἡ μετὰ πάσης φειδοῦς χρησιμοποίησις τῶν εἰς συνάλλαγμα καὶ χρυσὸν διαθεσίμων τῆς Τραπεζῆς, καίτοι φρονοῦμεν ὅτι αὐστηρότερος ἔλεγχος ἐπὶ τῶν τιμῶν, θὰ ἐξησφάλιζε τὴν καλυτέραν διαχείρισιν καὶ κατανομήν τῶν εἰσαγομένων εἰς τὴν χώραν ἀγαθῶν, καίτοι εἶχομεν πάντοτε ἐνδοιασμοὺς ὡς πρὸς τὴν ὀρθότητα τῆς πολιτικῆς τῆς ἐπεμβάσεως τῆς Τραπεζῆς πρὸς ρύθμισιν τῆς τιμῆς τῆς χρυσοῦς λίρας Ἀγγλίας, πολιτικῆς ἣτις, ἐν πάσῃ

περιπτώσει, εἶχε θεσπισθῆ ὡς μέτρον προσωρινὸν καὶ ἔκτακτον, οὐχ' ἦτονον εἶμεθα πεπεισμένοι, ὅτι ἡ ἀσκηθεῖσα νομισματικὴ πολιτικὴ ὑπῆρξε πολιτικὴ ἀνάγκης, ἐπιβληθεῖσα ἀναποτρέπτως πρὸς ἐπαναλειτουργίαν τοῦ οἰκονομικοῦ βίου τῆς χώρας. Οὐδεμία θυσία εἶναι βαρεῖα ὅταν πρόκειται δι' αὐτῆς νὰ ἀποτραπῆ ἐπικειμένης κατάρρευσις τῆς οἰκονομίας. Τοῦτο δὲ καὶ ἐπετεύχθη ἀπὸ τῆς τελευταίας σταθεροποιήσεως μέχρι τῆς παροχῆς τῆς πολυτίμου Ἀμερικανικῆς ἀρωγῆς. Κατὰ ὅην περίοδον ταύτην, ἐμειώθησαν μὲν σημαντικῶς τὰ διαθέσιμα τοῦ εἰς συνάλλαγμα καὶ χρυσὸν ἀποθέματος τῆς Τραπεζῆς, πλὴν κατέστη δυνατὴ ἡ λειτουργία εἰς ἀξιόλογον κλίμακα τῆς παραγωγικῆς μηχανῆς, ἡ ἐπελθοῦσα δὲ τοιουτοτρόπως βελτίωσις τῆς οἰκονομίας ἡμῶν, θέλει ἀποτελέσῃ σταθερὸν βᾶθρον πρὸς περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῆς φυσικῆς καὶ βιομηχανικῆς παραγωγῆς τῆς χώρας.

Παρὰ τὴν ἀναγκαιότητα τῶν γενομένων θυσιῶν πρὸς συγκράτησιν τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῆς δραχμῆς κατὰ τὴν ὑπ' ὄψιν χρονικὴν περίοδον, δὲν δυνάμεθα οὐχ' ἦτονον νὰ ἀντιπαρέλθωμεν ἐν σιγῇ τὴν συνεχιζομένην καὶ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ὀλεθρίαν τακτικὴν τῆς συναλλαγῆς εἰς χρυσᾶ νομίσματα. Ἡ νοσηρὰ αὕτη ἔξις ἀποτελεῖ μίαν ἀπὸ τὰς βαρεῖας κληρονομίας τοῦ ἀλογίστου πληθωρισμοῦ τῆς κατοχῆς, ἔσχεν δέ, ὡς ἐξετέθη ἤδη, βαρεῖας συνεπειᾶς ἐπὶ τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῆς δραχμῆς καθ' ὅσον ὑπέσκαπτε συνεχῶς τὴν πρὸς τὸ ἐθνικὸν νόμισμα ἐμπιστοσύνην τοῦ λαοῦ.

Ἡ συναλλαγή εἰς χρυσὸν καὶ χρυσᾶ νομίσματα καὶ ἡ ἐπ' αὐτῶν κερδοσκοπία δὲν ἀποτελεῖ μόνον ἔγκλημα κατὰ τῆς οἰκονομίας, ὅπερ ὀρθῶς κολάζει ὁ Ποινικὸς Νόμος, ἀποτελεῖ καὶ ἠθικῶς ἀπαράδεκτον πρᾶξιν στρεφομένην κατὰ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, τὴν ὁποίαν, διὰ τοῦτο, ἡ κοινωνία ὀφείλει νὰ διώκῃ καὶ νὰ στιγματίζῃ.

Καταθέτων κατὰ τὸ τρέχον ἔτος τὸν Ἰσολογισμὸν τῆς χρήσεως 1946 ἐνώπιον τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου τῆς Τραπεζῆς, ἔλεγον ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος, τὰ ἔξῃς, τὰ ὁποῖα ὀφείλω νὰ ἐπαναλάβω καὶ σήμερον ἐνώπιον Ὑμῶν :

«Ὡς πρὸς δὲ τὴν πολιτικὴν τῆς πωλήσεως ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς χρυσῶν νομισμάτων ἀναλόγως τῆς ἐκάστοτε ζητήσεως αὐτῶν, ἵνα τοιουτοτρόπως συγκρατηθῆ ἡ τιμὴ τῆς δραχμῆς εἰς σταθερὸν ἐπίπεδον ἀνεγνωρίσθη, ὅτι ἡ πολιτικὴ αὕτη, ὡς ἐντελῶς προσωρινὸν μέτρον, ἦτο δυστυχῶς ἀναγκαία».

«Παρ' ὅλην τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ἐφαρμογῆς, ἔστω καὶ προσωρινῶς τῆς πολιτικῆς ταύτης καὶ ἀνεξαρτήτως τῶν ἀποτελεσμάτων της, ὀφείλω νὰ τονίσω, ὅτι ἡ τάσις πρὸς ἐπένδυσιν εἰς χρυσᾶ νομίσματα, ἣτις ἠκολουθεῖτο ὑπὸ τινων, καὶ ἰδιαιτέρως παρ' ἐκείνων οἵτινες κατώρθωσαν νὰ πραγματοποιήσουν εὐκόλα καὶ ὑψηλὰ κέρδη, ἀπετέλεσε βαρύτερον πλῆγμα κατὰ τῆς προσπάθειας πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας. Εἶναι δὲ βέβαιον, ὅτι ἐὰν οἱ πάσχοντες ἀπὸ τὴν νόσον τῆς χρυσομανίας εἶχον συναίσθησιν τοῦ κακοῦ τοῦ ὁποίου γίνονται πρόξενοι εἰς τὴν χώραν καὶ διέβλεπον τὴν ζημίαν ἣν θὰ ὑποστοῦν ἐκ τῆς ἐπενδύσεως τῆς περιουσίας των εἰς χρυσᾶ νομίσματα, θὰ προετίμων τὰς παραγωγικὰς ἐπενδύσεις ἀντὶ τῆς κερδοσκοπίας ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ».

Πιστωτικὴ πολιτικὴ. Ἡ πιστωτικὴ πολιτικὴ κατὰ τὴν ἐξεταζομένην περίοδον προσδιορίζεται ἐκ τῆς ἀνάγκης ἀφ' ἐνός μὲν τῆς ἀμέσου ἐπαναλειτουργίας εἰς ὅσον ἔνεστι εὐρύτεραν κλίμακα τῆς παραγωγικῆς μηχανῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς λελογισμένης χρησιμοποίησεως τῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον διατιθεμένων κεφαλαίων, ἅτινα δημιουργοῦνται σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου δι' ἐκδόσεως χαρτονομίσματος.

Μία τῶν πλέον καταστρεπτικῶν συνεπειῶν τῆς κατοχικῆς περιόδου ὑπῆρξεν ἡ πλήρης κατάρρευσις τῆς πίστεως ἣτις περιήγαγεν, ἀρχικῶς, τὸ πιστωτικὸν σύστημα τῆς χώρας εἰς πλήρη ἀδράνειαν, καὶ ἣτις δὲν ἐπέτρεψε μέχρι σήμερον τὴν ἀνασύ-

στασιν εἰς ἀξιόλογον ποσοστόν, τῆς ἐκμηδενισθείσης διὰ τῆς πτώσεως τῆς δραχμῆς προπολεμικῆς ἀποταμιεύσεως τῆς οἰκονομίας.

Καθ' ὄλην τὴν περίοδον ταύτην αἱ καταθέσεις ἰδιωτῶν παρὰ Τραπεζαῖς, σημειοῦν συνεχῆ πλὴν βραδείαν ἄνοδον, τὸ ὕψος αὐτῶν οὐχ' ἤττον ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ χαμηλόν, ἀποτελοῦν μικρὸν μόνον ποσοστόν (25 %) τῆς κυκλοφορίας, ἐνῶ προπολεμικῶς τὸ σύνολον τῶν τοιούτων καταθέσεων ἀνῆρχετο εἰς ὑπερδιπλάσιον ὕψος τῆς ἀντιστοίχου κυκλοφορίας.

Παραλλήλως, ἡ ἀποθησαύρισις χρυσῶν λιρῶν ἐξακολουθεῖ μαστίζουσα τὴν οἰκονομίαν ἡμῶν, καθ' ὅσον ἀπορροφᾷ σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου τὰ εἰς περιορισμένην κλίμακα δημιουργούμενα διαθέσιμα δραχμῶν, ἅτινα ὑπὸ ὁμαλᾶς συνθήκας θὰ εἶχον εἰσρεύσει εἰς τὰς Τραπεζὰς ὑπὸ μορφὴν καταθέσεων.

Τοιοτοτρόπως, κατὰ τὴν ὑπ' ὄψιν περίοδον, τὸ μὲν τραπεζιτικὸν σύστημα ἔχει περιέλθει εἰς ἀδυναμίαν, ὅπως παράσχη ἀξιόλογον πιστωτικὴν ἐνίσχυσιν εἰς τὴν οἰκονομίαν, τὸ δὲ Ἐκδοτικὸν Ἰδρυμα ἔχει ἀποβῆ ἢ κυρία πηγὴ κεφαλαίων πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν τέραστιων ἀναγκῶν χρηματοδοτήσεως δι' ἀνασυγκρότησιν καὶ ἐνίσχυσιν τῶν παραγωγικῶν κλάδων τῆς χώρας.

Τοιαύτης ἐκτάσεως πιστωτικὸν προβλημα δὲν ἦτο βεβαίως ἐφικτὸν ὅπως ἀντιμετωπισθῆ, ἔστω καὶ εἰς περιορισμένην κλίμακα, ἀπὸ τὴν στερουμένην παντελῶς ἀποταμιευτικοῦ κεφαλαίου οἰκονομίαν ἡμῶν. Ἰδίᾳ μετὰ τὴν σύναψιν τῶν συνθηκῶν εἰρήνης, διὰ τῶν ὁποίων ἡ χώρα ἡμῶν δὲν ἔτυχε, ὡς ἀνεμένετο, ἀξιολόγων ἐπανορθώσεων πρὸς κάλυψιν, ἔστω καὶ μερικῶς, τῶν κολοσσιαίων ζημιῶν ἃς ὑπέστη κατὰ τὸν πόλεμον, ὑπολογιζομένων εἰς δισεκατομμύρια δολλαρίων, οὐδεμία ἄλλη ὁδὸς ἀπέμενε πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς τεραστίας ἀνάγκης εἰς κεφάλαια ἀνασυγκροτήσεως, ἀπὸ τὴν ἔξωθεν ἀρωγὴν καὶ ἐπικουρίαν τῶν Συμμάχων μας ὡς καὶ τὴν πιστωτικὴν ἐνίσχυσιν ὑπὸ τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν πίστεως.

Ἄλλᾳ καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς βραχυπροθέστου πιστοδοτήσεως τῶν παραγωγικῶν κλάδων τῆς χώρας, ἥτις, ἐγένετο δεκτὸν, ὅτι δέον νὰ ἀντιμετωπισθῆ ἐκ τῶν ἰδίων τῆς οἰκονομίας ἡμῶν κεφαλαίων, ἐπέβαλλεν καὶ λόγῳ τῆς ἐκτάσεως αὐτῆς, καὶ διότι τὰ πρὸς τοῦτο διατιθέμενα κεφάλαια θὰ ἀπέρρεον κυρίως ἐκ τοῦ Ἐκδοτικοῦ Ἰδρυματος, τὴν καθιέρωσιν νέων, εὐρυτέρων τῶν ἰσχυουσῶν διατάξεων τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Τραπεζῆς, ἀρχῶν χρηματοδοτήσεως, ὡς καὶ τὴν ἀναδιοργάνωσιν τοῦ πιστωτικοῦ ἡμῶν μηχανισμοῦ πρὸς ἐξασφάλισιν ἐνιαίας κατευθύνσεως ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς.

Οὕτω, κατὰ τὴν χρονικὴν ταύτην περίοδον, συνιστῶνται εἰδικαὶ Ἐπιτροπαὶ καὶ Συμβούλια δι' ὧν κατευθύνεται ἡ πίστις.

Ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου τοῦ ἔτους 1945, συνιστᾶται διὰ τοῦ Νόμου 395/1945 «Περὶ διαχειρίσεως τῶν οἰκονομικῶν ὑποθέσεων τοῦ Κράτους», τὸ Κυβερνητικὸν Οἰκονομικὸν Συμβούλιον, ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Ὑπουργοῦ Συντονισμοῦ, ὅπερ καθορίζει, τοὺς γενικοὺς ὅρους χρηματοδοτήσεως βασικῶν τινῶν κλάδων τῆς οἰκονομίας, οἵτινες τελοῦν ὑπὸ τὴν ἄμεσον παρακολούθησιν τοῦ Κράτους, καὶ διὰ τὴν χρηματοδότησιν τῶν ὁποίων παρέχεται συνήθως εἰς τὴν Τράπεζαν ἢ ἐγγύησις τοῦ Δημοσίου (ὡς εἶναι ἢ χρηματοδότησις τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, ἢ χρηματοδότησις τῆς συγκεντρώσεως γεωργικῶν προϊόντων, ἢ χρηματοδότησις τῆς ἐξαγωγῆς εὐγενῶν τινῶν γεωργικῶν προϊόντων—σταφίδος, καπνοῦ κλπ.).

Ἄλλᾳ κύριον καὶ *suī generis* ὄργανον τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς ἀποβαίνει, κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, ἡ Νομισματικὴ Ἐπιτροπὴ, ἰδρυθεῖσα διὰ τοῦ Νόμου 1015 ἡς 9 Μαρτίου 1946. Αὕτη ἐφορεύει ἐπὶ πάσης ἐκδόσεως χαρτονομίσματος ὑπὸ τῆς

Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ συνεπῶς καθορίζει τὴν γενικὴν κατεύθυνσιν ὡς καὶ τοὺς ὅρους τῆς χρηματοδοτήσεως τῶν παραγωγικῶν κλάδων τῆς οἰκονομίας.

Τοιοιουτρόπως κατωχυρωμένη ἡ Τράπεζα ἀσκεῖ τὴν πιστωτικὴν πολιτικὴν αὐτῆς, ἐν ἀπολύτῳ ἐπαφῇ μετὰ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν ξένων Οἰκονομικῶν Ἀποστολῶν.

Οἱ ὅροι ὑφ' ὧν διέπεται ἡ πιστωτικὴ αὕτη πολιτικὴ τῆς Τραπεζῆς καθιεροῦνται ἀφ' ἐνός μὲν διὰ τοῦ Ἀναγκ. Νόμου 223 τῆς 29/30 Μαρτίου ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τῆς ἀπὸ 14 Αὐγούστου 1946 ἀποφάσεως τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς.

Συμφώνως μὲν πρὸς τὸν Νόμον 223 ἐπιτρέπεται, πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς οἰκονομίας ἢ χρηματοδότησις ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, κατὰ παρέκκλισιν τῶν σχετικῶν διατάξεων τοῦ Καταστατικοῦ αὐτῆς, ἀλλ' ὑπὸ ὅρους καθοριζομένους ἐκάστοτε ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου αὐτῆς.

Διὰ δὲ τῆς μνημονευθείσης ἀποφάσεως τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς καθορίζονται καὶ καθιεροῦνται ἐπισήμως οἱ γενικοὶ ὅροι χρηματοδοτήσεως, τοὺς ὁποίους ἡ Τράπεζα καὶ ἡ παρ' αὐτῇ Ἐπιτροπὴ Πιστώσεων ἐφήρμοζον ἐν τῇ πράξει μέχρι τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως ταύτης.

Οἱ γενικοὶ οὗτοι ὅροι καθωρίσθησαν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπομένων ἀρχῶν: τῆς ἀρχῆς τῆς παραγωγικότητος τῆς πιστώσεως, τῆς ἀρχῆς τῆς ρευστότητος τῆς πιστώσεως, τῆς ἀρχῆς τῆς συμμετοχῆς τοῦ πιστολήπτου δι' ἰδίων αὐτοῦ κεφαλαίων εἰς τὴν αἰτουμένην χρηματοδότησιν, ὡς καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ περιορισμοῦ τῆς πιστωτικῆς διευκολύνσεως ἢ καὶ τῆς μὴ παροχῆς ταύτης ἐφ' ὅσον ὁ αἰτῶν τὴν πίστωσιν δύναται μερικῶς ἢ ὀλικῶς νὰ καλύψῃ αὐτὴν ἐξ ἰδίων αὐτοῦ διαθεσίμων.

Συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς ταύτας ἐχορηγήθησαν ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς κατὰ τὴν περίοδον ταύτην πιστώσεις πρὸς τὴν γεωργίαν, τὴν βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ πρὸς ἄλλους σκοποὺς δημοσίου ἢ κοινωφελοῦς χαρακτῆρος.

Αἱ πιστώσεις πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς γεωργίας, ἀπορροφοῦν πλέον τοῦ ἡμίσεος τοῦ συνόλου τῶν χορηγήσεων τῆς Τραπεζῆς. Αἱ πιστώσεις αὗται παρέχονται ἐπὶ τῇ βάσει προκαθορισμένῃ δι' ἕκαστον καλλιεργητικὸν ἔτος προγράμματος γεωργικῶν ἀναγκῶν, ὅπερ ἐγκρίνεται ὑπὸ τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ Κυβερνητικοῦ Οἰκονομικοῦ Συμβουλίου.

Οὐδεὶς περιορισμὸς εἰς τὴν παροχὴν τῶν τοιούτων πιστώσεων γίνεται, καθ' ὅσον ἀναγνωρίζεται ἀφ' ἐνός μὲν ἢ κατ' ἐξοχὴν παραγωγικότητος αὐτῶν ἀφ' ἑτέρου δὲ ἢ παντελῆς ἔλλειψις ἰδίων κεφαλαίων τῆς γεωργικῆς τάξεως πρὸς αὐτοχρηματοδότησιν αὐτῆς. Αἱ πιστώσεις αὗται μίαν μόνον ἀσθενῆ πλευρὰν ἐμφανίζουν, τὸν κίνδυνον τῆς ἐκ διαφόρων λόγων μὴ ἐγκαίρου ρευστοποιήσεως αὐτῶν, πρὸς ἀποτροπὴν δὲ τοιούτου ἐνδεχομένου πᾶσαν καταβάλλει προσπάθειαν ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ κύριον πιστωτικὸν ὄργανον τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς.

Ὡς πρὸς τὰς λοιπὰς πιστώσεις, αἱ μὲν πρὸς τὸ ἐμπόριον ἔχουσιν ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς παραγωγικότητος καὶ τῆς ἀπολύτου ρευστότητος. Ὡς πρὸς δὲ τὰς βιομηχανικὰς πιστώσεις ἱκανοποιήθη μὲν πόσα δεδικοιολογημένη ἀνάγκη, περιορίσθησά ὅμως αἱ πιστώσεις αὗται ἢ καὶ δὲν ἐχορηγήθησαν ποσῶς εἰς ἃς περιπτώσεις αἱ αἰτουῦσαι τὴν πίστωσιν βιομηχανίαι ἠδύναντο ἐν μέρει ἢ ἐν ὅλῳ νὰ χρηματοδοτηθῶσιν ἐξ ἰδίων αὐτῶν κεφαλαίων.

Ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐρχεται ἐπίσης κατ' ἀνάγκην ἀρωγὸς καὶ εἰς τὸ ἐξηρθρωμένον ἐκ τῆς κατοχῆς τραπεζικὸν σύστημα, παρέχουσα εἰς τὰς Τραπεζὰς τὰς ἀναγκαίας πιστώσεις τόσον πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν μισθολογικῶν αὐτῶν δαπανῶν ὅσον καὶ πρὸς ἐπανάληψιν τῶν πιστωτικῶν αὐτῶν ἐργασιῶν.

Ἡ ἀσκηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἐκδοτικοῦ Ἰδρύματος πολιτικὴ τόκου ἐξέκλινε κατ' ἀνάγκην τῆς ἀνεκαθεν ἀρχῆς τοῦ καθορισμοῦ αὐτοῦ εἰς ἐπίπεδον ἐνιαῖον δι' ὅλας τὰς κατηγορίας τῶν χορηγήσεων, καὶ δὴ εἰς ἐπίπεδον συνήθως ἀνώτερον τοῦ ἐπιτοκίου τῶν ἰδιωτικῶν Τραπεζῶν. Τὸ ἐπιτόκιον τῶν παρεχομένων ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς πιστώσεων καθωρίσθη, κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, ἀναλόγως τοῦ εἴδους καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς χρηματοδοτήσεως.

Οὕτω διὰ μὲν τὰς πιστώσεις πρὸς τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν ὡς καὶ πρὸς τοὺς ὀργανισμοὺς δημοσίου ἢ κοινωφελοῦς χαρακτήρος (Νοσοκομεῖα, Ὅργαν. Δημοσίου χαρακτήρος, Σταφιδ. Ὅργανισμὸς κτλ.) τὸ ἐπιτόκιον ὠρίσθη εἰς 3%, διὰ δὲ τὰς χορηγήσεις πρὸς τὰς Τραπεζὰς εἰς 3 1/2%. Διὰ τὰς χορηγήσεις πρὸς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν τὸ ἐπίπεδον τοῦ τόκου ἐκανονίσθη ἀναλόγως τῆς ἐκάστοτε ἀσκηθείσης πιστωτικῆς πολιτικῆς, ἀρχικῶς μὲν, κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ 1945 εἰς 11%, ἤτοι εἰς ἐπίπεδον προσεγγίζον τὸν τρέχοντα ἐν τῇ ἀγορᾷ τόκον, μεταγενεστέρως, τὸ ἐπιτόκιον τοῦτο μειοῦται εἰς 7%, τελικῶς δέ, ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου 1946 τὸ ἐπιτόκιον τοῦτο ηὔξθη εἰς 10%, εἰς ὃ ἐπίπεδον παραμένει εἰσέτι. Ἐν κατακλείδι ὀφείλομεν νὰ καθορίσωμεν ὅτι ἱκανοποιήθησαν ἐπαρκῶς αἱ πραγματικαὶ πιστωτικαὶ ἀνάγκαι τῆς παραγωγῆς, ἐξαιρέσει βεβαίως τῶν ἀναγκῶν ἀνασυγκροτήσεως τῆς οἰκονομίας.

Ἐπειδὴ ὑπεστηρίχθησαν, τόσον ἡ ἄποψις ὅτι ἡ ἀσκηθεῖσα πιστωτικὴ πολιτικὴ ἐπηρεάσθη ὑπερμέτρως ἀπὸ τὸν νομισματικὸν παράγοντα, καὶ συνεπῶς δὲν ἐπιστοδότησεν ὅσον ἔπρεπε, ἰδίᾳ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, ὅσον καὶ ἡ ἀντικρὺς ἀντίθετος ἄποψις καθ' ἣν ἡσκήθη πληθωρικὴ πιστωτικὴ πολιτικὴ δημισουργήσασα πλεονάζουσαν ἀγοραστικὴν δύναμιν, ἥτις ἐνίσχυσεν τὴν ζήτησιν χρυσῶν λιγῶν, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ καθορίσωμεν ὅτι τὰ ὄρια ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐκινήθη ἡ πιστωτικὴ πολιτικὴ ἐπεβάλλοντο ἀπὸ πραγματικὴν ἀνάγκην τῆς οἰκονομίας.

Τὸ ὕψος τῶν χορηγηθεισῶν βιομηχανικῶν καὶ ἐμπορικῶν πιστώσεων ὑπολογιζόμενον εἰς δραχμάς προπολεμικῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως μόλις φθάνει τὸ πέμπτον τῶν προπολεμικῶν. Συνεπῶς δὲν ἡσκήθη ἔναντι τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου πληθωρικὴ πιστωτικὴ πολιτικὴ. Ἐξ ἄλλου ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἔχει ἱκανοποιήσει πᾶσαν αἴτησιν παροχῆς πιστώσεως πρὸς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν ἐμπιπτοῦσαν εἰς τὰς προαναφερθεῖσας βασικὰς ἀρχὰς πιστοδοτήσεως. Συνεπῶς, ἡ πιστωτικὴ πολιτικὴ δὲν ἡσκήθη μετὰ στενότητος περιοριζούσης τὴν ἀνάπτυξιν τῆς παραγωγῆς· ἀντιθέτως ἡ Τράπεζα παρέσχεν πάντοτε τὰ ἀναγκαῖα κεφάλαια διὰ τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν εἰς ὅλον ἐν εὐρυτέραν κλίμακα, τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς χώρας.

Ἴ σ ο ζ ὑ γ ι ο ν ἐ ξ ω τ ε ρ ι κ ῶ ν π λ η ρ ω μ ῶ ν. Ἐκ τῆς μελέτης τοῦ Ἴσοζυγίου τούτου προκύπτουσι δύο κύρια διαπιστώσεις, τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἐμπορικοῦ ἡμῶν Ἴσοζυμίου καὶ ἡ ἀδυναμία τῆς οἰκονομίας ἡμῶν κατὰ τὴν διαννυομένην περίοδον, ὅπως καλύψῃ τοῦτο εἰς ἀξιόλογον ποσοστὸν ἐξ ἰδίων αὐτῆς πόρων.

Ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ Ἴσοζυγίου τούτου, κατὰ τὸ ἔτος 1945, ἐπὶ συνολικοῦ ποσοῦ 195 ἑκατομμ. δολλαρίων διατεθέντων διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς οἰκονομίας ἡμῶν, τὸ μέγιστον τμῆμα, ἤτοι ποσὸν 166 ἑκατομμ. δολλαρίων προέρχεται ἐκ πῆς οἰκονομικῆς βοηθείας τῆς Οὐνρα.

Ὡσαύτως, ἐπὶ συνόλου δολλαρίων 421 ἑκατομμυρίων διατεθέντων κατὰ τὸ ἔτος 1946, δολλάρια 319 ἑκατ. προέρχονται ἐξ ἐκτάκτων πηγῶν, μόνον δὲ τὸ ὑπόλοιπον ἐκ δολλαρίων 102 ἑκατομμ. καλύπτεται ἐκ τακτικῶν προσόδων ἤτοι ἀξίας ἐξαγωγῶν, ἐμβασμάτων κλπ. Ἐκ τῶν ὡς ἄνω 319 ἑκατομμ. δολλαρίων ἐξ ἐκτάκτων πηγῶν,

210 ἑκατομμύρια ἀποτελοῦν τὴν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο* βοήθειαν τῆς Οὐνρεα, ποσὸν 40 ἑκατομ. δολλαρίων τὸ ἰσότιμον εἰς δολλάρια τοῦ ἐκ 10 ἑκατομ. λιρῶν δανείου τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὴν Ἑλλάδα χορηγηθέντος εἰς ἐκτέλεσιν τῆς συμφωνίας Λονδίνου τοῦ Ἰανουαρίου 1946, τὸ ἀπομένον δι' ὑπόλοιπον ἔξ 69 ἑκατομμ. δολλαρίων καλύπτεται κατὰ μέγιστον ποσοστὸν ἐκ τοῦ εἰς συνάλλαγμα ἀποθέματος τῆς Τραπεζῆς.

Ἐκ τοῦ Ἴσοζυγίου τούτου προκύπτει ὡσαύτως, ὅτι κατὰ μὲν τὸ ἔτος 1945 αἱ ἐξαγωγαὶ ἡμῶν εἶναι ἀσήμαντοι ἀνερχόμεναι μόλις εἰς 280 χιλ. δολλαρίων, κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1946 ἀνέρχονται αὐταὶ εἰς 40,8 ἑκατομμύρια δολλαρίων ἔναντι εἰσαγωγῶν 350,2 ἑκατομμυρίων δολλαρίων, ἧτοι καλύπτουσι μόλις τὰ 17 % τῶν εἰσαγωγῶν, ἐνῶ προπολεμικῶς ἡ ἀξία τῶν ἐξαγωγῶν ἔφθασε νὰ καλύπτῃ τὰ 70 % τῆς ἀξίας τῶν εἰσαγωγῶν.

Ἡ προοπτικὴ τῆς ἐξελίξεως εἰς τὸ ἄμεσον προσεχὲς μέλλον τοῦ ἀνοίγματος τούτου τοῦ ἐμπορικοῦ ἡμῶν Ἴσοζυγίου δὲν ἐμφανίζεται εὐοίωνος.

Τὸ ὕψος τῶν εἰσαγωγῶν δὲν εἶναι πιθανόν, ὅτι θέλει καταστῆ ἐφικτόν, ὅπως μειωθῆ τοῦλάχιστον κατὰ τὸ προσεχὲς μέλλον, δεδομένου ὄντος ὅτι ὀφείλομεν ἀπαραίτητως ὄχι μόνον νὰ ἐξασφαλίσωμεν ἐν ἀνεκτὸν ἐπίπεδον ζωῆς εἰς τὸν πληθυσμόν, ἀλλὰ καὶ νὰ μεριμνήσωμεν διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς οἰκονομίας ἡμῶν κατὰ τρόπον ὥστε νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ προπολεμικὸν τοῦλάχιστον ἐπίπεδον τοῦ οἰκονομικοῦ ἡμῶν βίου.

Ἐπωμένως, αἱ εἰσαγωγαὶ ἡμῶν, παρὰ πᾶσαν οἰκονομίαν ἣν ὀφείλομεν νὰ ἐπιφέρωμεν εἰς ὅ.τι ἀφορᾷ τὴν προμήθειαν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀγαθῶν, θέλουσι κατ' ἀνάγκην ἀκολουθήσει ἀνιούσαν κατεύθυνσιν, δεδομένου ὄντος ὅτι αἱ μέχρι σήμερον εἰσαγωγαὶ ἐγένοντο εἰς περιορισμένην κλίμακα, καθ' ὅσον περιορίσθησαν εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῶν ἐπισιτιστικῶν μόνον ἀναγκῶν τοῦ πληθυσμοῦ, ὡς καὶ τῶν ἀναγκῶν εἰς πρώτας ὕλας τῆς βιομηχανίας, οὐδεμίαν δὲ ἱκανοποίησαν ἀνάγκην ἀφορῶσαν εἰς τὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς χώρας.

Ὡς πρὸς τὰς ἐξαγωγάς, αὐταὶ ὡσαύτως θέλουσιν ἀκολουθήσει ἀνιούσαν κατεύθυνσιν καὶ διότι αὐξανομένης τῆς παραγωγῆς θέλουσιν αὐξηθῆ καὶ αἱ διαθέσιμοι ποσότητες τῶν ἐξαγομένων εἰς τὸ ἐξωτερικὸν εὐγενῶν γεωργικῶν προϊόντων (καπνός, σταφίς, ἔλαιον, σῦκα, ὀπῶραι κλπ.) καὶ διότι βασίμως ἀναμένομεν, ὅτι βελτιουμένων τῶν ἐν Εὐρώπῃ κρατουσῶν πολιτικῶν καὶ οἰκονομικῶν συνθηκῶν, θέλομεν ἀνακτήσει μέρος τῶν ἀγορῶν τῆς κεντρικῆς καὶ ἀνατολικῆς Εὐρώπης, μετὰ τῶν ὁποίων σήμερον αἱ συναλλαγαὶ μας εἶναι σημαντικῶς περιορισμέναι καὶ αἵτινες ἀγοραὶ προπολεμικῶς ἀπερρόφων τὸ ἥμισυ σχεδὸν τοῦ συνόλου τῶν ἐξαγωγῶν τῆς χώρας.

Παρὰ ταῦτα, ἐπειδὴ τόσοσιν ἡ αὐξήσις τῆς παραγωγῆς, ἧτις θὰ εἶχεν ὡς συνέπειαν τὴν μείωσιν τῶν εἰσαγομένων ἀγαθῶν ὡς καὶ τὴν αὐξήσιν τῶν διαθέσιμων πρὸς ἐξαγωγήν προϊόντων, ὅσον καὶ ἡ ἐλπίζομένη ἀποκατάστασις τῶν προπολεμικῶν ἐμπορικῶν ἡμῶν σχέσεων μετὰ τὰς Εὐρωπαϊκὰς χώρας, θέλουσιν ἐπέλθῃ μόνον βαθμιαίως καὶ δὴ διὰ τῆς καταβολῆς συνεχοῦς καὶ μακροχρονίου προσπαθείας, φρονοῦμεν ὅτι τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἐμπορικοῦ ἡμῶν Ἴσοζυγίου θέλει ἐξακολουθήσει παραμένον τοῦλάχιστον κατὰ τὸ προσεχὲς μέλλον εἰς ἐπίπεδον δυσανάλογον πρὸς τὴν σημερινὴν οἰκονομικὴν ἀντοχὴν τῆς χώρας.

Ἐκ τῆς ἀνασκοπήσεως ταύτης προκύπτει ἡ διαπίστωσις, ὅτι ἡ χώρα ἡμῶν εὐρίσκειται τό γε νῦν ἔχον ἐν πραγματικῇ ἀδυναμίᾳ, ὅπως ἐπιλύσῃ τὸ πρόβλημα τῆς

ἐπιβιώσεώς της ἄνευ τῆς συμμαχικῆς ἐπικουρίας, τῆς ὁποίας ἔχομεν ἀπόλυτον καὶ ἀπαραίτητον ἀνάγκην.

Ἄλλ' ἐὰν τοιαύτη ὑφίσταται ἀνάγκη τῆς συμμαχικῆς βοήθειας, γίνεται ταυτοχρόνως ἐμφανές, εἰς ὁλόκληρον τὸ πλάτος καὶ βάθος αὐτοῦ, τὸ πρωταρχικὸν καθῆκον τῶν παραγωγικῶν τάξεων ὅπως εὐρίσκωνται εἰς τὸ ὕψος τῶν ἐκτάκτως δυσχερῶν συνθηκῶν, ἃς ἀντιμετωπίζει ἡ οἰκονομία ἡμῶν. Ὀφείλομεν νὰ ἐργασθῶμεν σκληρῶς, νὰ παράγωμεν ἐντατικῶς, νὰ δαπανῶμεν μετὰ φειδοῦς, νὰ ἐπενδύσωμεν τὰς οἰκονομίας μας παραγωγικῶς καὶ νὰ ἔχωμεν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ ἐθνικὸν ἡμῶν νόμισμα, ἡ τύχη τοῦ ὁποίου, ὅπως καὶ ἡ τύχη τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας, κεῖται εἰς χεῖρας ἡμῶν αὐτῶν.

Ἡ Ἑλλάς κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον κατεκτήθη, ἐδηλώθη, κατεστράφη. Τὸ νόμισμα, ἡ πίστις, ὁ κίνητός της πλοῦτος κατέρρευσαν. Ὄταν ὁ ἥλιος τῆς ἐλευθερίας ἀνέτειλε καὶ πάλιν εἰς τὴν γωνίαν αὐτήν, τὴν πτωχοτέραν τῆς Εὐρωπαϊκῆς γῆς, ἀλλῆτις ὑπῆρξε τὸ λίκνον τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ἡ κατεστραμμένη χώρα ἡμῶν, αἰμόφυρτος καὶ ρακένδυτος, ἀλλὰ πλήρης αἰσιοδοξίας, ἠγέρθη καὶ μετὰ θάρους ἐρρίφθη εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς οἰκονομικῆς τῆς ἀνασυγκροτήσεως, στερουμένη τῶν πάντων.

Εἰς τὸν τραχύτατον ἀγῶνα ὃν διεξήγαγεν στηριζομένη εἰς τὴν πολύτιμον συμμαχικὴν βοήθειαν, εἶχε τὴν τραγικὴν τύχην ὅπως γνωρίσῃ τὸν ἐμφύλιον σπαραγμὸν ἀκριβῶς κατὰ τὴν δυσχερεστάτην ταύτην περίοδον, τὴν ὁποίαν μόνον διὰ τῆς ἀπολύτου ὁμοιοῦς τῶν τέκνων τῆς θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἀντιπετωπίσῃ νικηφόρος, ὡς ἠνωμένη ἀντιμετώπισε νικηφόρος τοὺς εἰσβολεῖς κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον.

Οὐδὲν τὸ ἐκπληκτικόν, ὅθεν, ὅτι ἡ χώρα ἡμῶν διῆλθεν ἀπὸ ὀξυτάτην κρίσιν, ἠτις δὲν παρῆλθεν εἰσέτι. Ὅτι ὅμως ὀφείλομεν νὰ ἐξάρωμεν, δὲν εἶναι τόσον αἰεὶ ἐκτεθεῖσαι ἤδη τραγικαὶ συνθήκαι τῆς περιόδου ταύτης, ὅσον τὸ ἐπιτελεσθὲν ἔργον, παρὰ τὰς συνθήκας ταύτας, κατὰ τὴν περίοδον ταύτην.

Ἡ Ἑλλάς κατώρθωσε νὰ θέσῃ εἰς ἐπαναλειτουργίαν τὴν παραγωγικὴν αὐτῆς μηχανήν, οὐδέποτε δὲ τὸ γνωμικόν ὅτι «ἡ ἀρχὴ ἀποτελεῖ τὸ ἥμισυ τοῦ παντός» εἶχε καλυτέραν ἐφαρμογὴν ἀπὸ τὴν περίπτωσιν αὐτήν, καθ' ἣν ἐκ τοῦ χάους τῆς ἐκμηδενίσεως τῆς οἰκονομίας μας, ἐπετεύχθη ἡ ἀναδημιουργία τοῦ οἰκονομικοῦ ἡμῶν βίου.

Δὲν πρέπει ὡσαύτως νὰ ὑποτιμᾶται ἡ καταβληθεῖσα ἐντατικὴ προσπάθεια πρὸς ἰσοσκέλισιν τοῦ Προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους, ὅστις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1946 ἔξασφαλίζει εἰς ὅλον ἐνδεὲς μεγαλύτερον ποσοστὸν τὴν κάλυψιν τῶν τακτικῶν δαπανῶν τοῦ Δημοσίου ἐκ τῶν τακτικῶν προσόδων αὐτοῦ.

Τοιοῦτος εἶναι ὁ ἀπολογισμὸς τῆς ἐξεταζομένης ἐξαετίας, καθ' ἣν ἡ Πατρίς ἡμῶν ἐγνώρισε τὴν μεγαλυτέραν δόξαν καὶ τὴν μεγαλυτέραν δυστυχίαν, διῆλθε τραγικὴν περίοδον σκοτεινῆς δουλείας, καὶ ἐλευθέρα πλέον καὶ νικητρία ἐξακολουθεῖ ἀντιμετωπίζουσα σοβαρὰς δυσχερείας, τὰς ὁποίας εἴμεθα ἀπολύτως βέβαιοι ὅτι θέλομεν πλήρως ὑπερνικήσει.